

Nr 134

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker, m. m.; given Stockholms slott den 16 mars 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag angående ändring i lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker;
- 2) lag angående ändring i lagen den 15 juni 1934 (nr 300) om sparbankernas säkerhetskassa; samt
- 3) lag om överflyttande på bankinspektionen av de uppgifter och befogenheter, som enligt lag eller författning tillkomma bank- och fondinspektionen eller sparbanksinspektionen.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att tillsynen över sparbankerna, vilken nu är uppdelad mellan en särskild sparbanksinspektion och länsstyrelserna, i sin helhet skall anförtros åt en för sparbankerna, affärsbankerna och jordbrukets kreditkassor gemensam tillsynsmyndighet, benämnd bankinspektionen och bildad genom sammanslagning av sparbanksinspektionen med bank- och fondinspektionen.

Förslag

till

lag angående ändring i lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker

Härigenom förordnas, att 3, 6, 34, 78—85, 90—92 och 95—97 §§ lagen den 3 juni 1955 om sparbanker skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att i 8, 11, 12, 27, 31, 32, 37, 48, 51, 61, 63—66, 69, 75, 86 och 99 §§ nämnda lag¹ orden »länsstyrelsen», »sparbanksinspektionen» och »inspektionen» eller genitivformen av dessa ord skola ersättas med ordet »tillsynsmyndigheten» eller genitivformen därav ävensom i 87—89 och 99 §§ samma lag orden »sparbanksregister» och »sparbanksregistren» skola ersättas med ordet »sparbanksregistret».

(Nuvarande lydelse)

3 §.

Sparbankerna skola, på sätt i denna lag sägs, stå under offentlig tillsyn.

För inskrivning — — — i 90 §.

6 §.

Stiftarna skola söka stadfästelse å reglementet hos länsstyrelsen i det län, inom vilket sparbankens styrelse skall hava sitt säte.

Vid ansökningen, — — — blivit tecknat.

34 §.

Sparbanks filial — — — sparbankens verksamhetsområde.

Filial, som må bevilja eller utbetala lån eller ombesörja avräkningsbokföring eller hålles öppen mer än nio timmar i veckan, är avdelningskontor. Annan filial är sparställe. För inrättande av avdelningskontor i kommun, där sparbanken icke förut driver verksamhet vid huvudkontor eller avdelningskontor, fordras tillstånd av länsstyrelsen i det län, till vilket kommunen hör. Sådant tillstånd må lämnas endast om sparbanksverksamheten i kommunen finnes kunna vara till nytta för det allmänna.

(Föreslagen lydelse)

3 §.

Sparbankerna skola stå under tillsyn av en för hela riket gemensam tillsynsmyndighet, varom förmäles i 85 §.

För inskrivning — — — i 90 §.

6 §.

Stiftarna skola söka stadfästelse å reglementet hos tillsynsmyndigheten.

Vid ansökningen, — — — blivit tecknat.

34 §.

Sparbanks filial — — — sparbankens verksamhetsområde.

Filial, som må bevilja eller utbetala lån eller ombesörja avräkningsbokföring eller hålles öppen mer än nio timmar i veckan, är avdelningskontor. Annan filial är sparställe. För inrättande av avdelningskontor i kommun, där sparbanken icke förut driver verksamhet vid huvudkontor eller avdelningskontor, fordras tillstånd av tillsynsmyndigheten. Sådant tillstånd må lämnas endast om sparbanksverksamheten i kommunen finnes kunna vara till nytta för det allmänna.

¹ Senaste lydelse av 32 § se 1959:86.

(Nuvarande lydelse)

78 §.

Fusion av — — — mom. sägs.

1 mom. Avtal om att en sparbanks alla tillgångar och skulder skola genom fusion övertagas av en annan sparbank må träffas mellan sparbankerna, såframt av styrelsen i den överlåtande sparbanken framlagt förslag till sådant fusionsavtal godkänts av huvudmännen i denna sparbank efter vad i 2 mom. sägs. Fusionsavtalet må ej verkställas utan tillstånd av *länsstyrelse* enligt vad därom stadgas i 3 mom.

2 mom. Sådant beslut — — — närvarande huvudmännen.

Är för — — — till efterrättelse.

Har beslutet — — — fusion förfallen.

3 mom. Senast fyra månader efter det registrering skett av sådant beslut om godkännande av förslag till fusionsavtal, som avses i 1 och 2 mom., skall såväl den övertagande som den överlåtande sparbankens styrelse göra ansökan om tillstånd *av länsstyrelsen i det län, inom vilket den överlåtande sparbankens styrelse har sitt säte*, att bringa fusionsavtalet till verkställighet. *Vid ansökningsen skall fogas bevis, att beslutet blivit registrerat.*

Länsstyrelsens tillståndsprövning skall grundas å ett bedömande av huruvida fusionen dels kan anses vara förenlig med deras intressen, som äro insättare i eller eljest hava fordringar å de av fusionen berörda sparbankerna, dels framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt. Beslut må ej meddelas utan att yttrande i ärendet avgivits av sparbanksinspektionen samt, där den övertagande sparbankens styrelse har sitt säte i annat län, av länsstyrelsen i det länet.

När lagakraftvunnet — — — övertagande sparbanken.

79 §.

Avtal, som — — — till efterrättelse.

Avtalet må, där det *icke* avser spar-

(Föreslagen lydelse)

78 §.

Fusion av — — — mom. sägs.

1 mom. Avtal om att en sparbanks alla tillgångar och skulder skola genom fusion övertagas av en annan sparbank må träffas mellan sparbankerna såframt av styrelsen i den överlåtande sparbanken framlagt förslag till sådant fusionsavtal godkänts av huvudmännen i denna sparbank efter vad i 2 mom. sägs. Fusionsavtalet må ej verkställas utan tillstånd av *tillsynsmyndigheten* enligt vad därom stadgas i 3 mom.

2 mom. Sådant beslut — — — närvarande huvudmännen.

Är för — — — till efterrättelse.

Har beslutet — — — fusion förfallen.

3 mom. Senast fyra månader efter det registrering skett av sådant beslut om godkännande av förslag till fusionsavtal, som avses i 1 och 2 mom., skall såväl den övertagande som den överlåtande sparbankens styrelse göra ansökan *hos tillsynsmyndigheten* om tillstånd att bringa fusionsavtalet till verkställighet.

Tillsynsmyndighetens tillståndsprövning skall grundas å ett bedömande av huruvida fusionen dels kan anses vara förenlig med deras intressen, som äro insättare i eller eljest hava fordringar å de av fusionen berörda sparbankerna, dels framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt.

När lagakraftvunnet — — — övertagande sparbanken.

79 §.

Avtal, som — — — till efterrättelse.

Avtalet må, där det avser spar-

(Nuvarande lydelse)

banks överlåtande å bankaktiebolag, ej verkställas utan tillstånd av länsstyrelsen i det län, inom vilket den överlåtande sparbankens styrelse har sitt säte. Beslut i tillståndsärendet må ej meddelas utan att yttrande avgivits av sparbanksinspektionen samt, där överlåtelsen sker till sparbank, vars styrelse har sitt säte i annat län, av länsstyrelsen i det länet.

83 §.

Sparbanksinspektionen åligger:

att i fråga om lämpliga inrättandet och bedrivandet av sparbanks verksamhet tillhandagå med råd och upplysningar;

att med uppmärksamhet följa sparbankernas verksamhet i den mån så erfordras för kännedom om de förhållanden, som kunna inverka på sparbanks säkerhet eller eljest äro av betydelse för en sund utveckling av sparbanksverksamheten;

att därest inspektionen finner, att sparbanks verksamhet icke står i överensstämmelse med lag eller författning eller med reglementet eller de föreskrifter, som med stöd av stadgande i lag eller författning eller i reglementet meddelats av huvudmännen eller styrelsen, eller eljest bedrivs på sätt, som medför våda för sparbankens säkerhet, göra de erinringar hos sparbankens styrelse eller de framställningar hos länsstyrelsen, till vilka inspektionen kan finna sig föranlåten;

att utfärda instruktion för revisor och likvidationsrevisor, som förordnats av länsstyrelse; samt

att, där inspektionen så finner erfordrerligt, meddela närmare föreskrifter om sättet för förande av sparbanks räkenskaper, om förvaring

(Föreslagen lydelse)

banks överlåtande å bankaktiebolag, ej verkställas utan tillstånd av Konungen och eljest icke utan tillstånd av tillsynsmyndigheten.

80 §.

Tillsynsmyndigheten skall öververka att sparbankerna i sin verksamhet ställa sig till efterrättelse denna lag och andra författningar, såvitt de hava särskilt avseende å sparbanker, ävensom de för sparbankerna gällande reglementena samt de föreskrifter, som med stöd av stadgande i lag, författning eller reglemente meddelats av huvudmännen eller styrelsen.

Det åligger tillsynsmyndigheten att jämväl i övrigt med uppmärksamhet följa sparbankernas verksamhet i den mån så erfordras för kännedom om de förhållanden, som kunna inverka på sparbanks säkerhet eller eljest äro av betydelse för en sund utveckling av sparbanksverksamheten.

Tillsynen utövas med ledning av handlingar, vilka jämlikt denna lag insändas till tillsynsmyndigheten, ävensom upplysningar, som inhämtas vid sparbanksundersökning eller annorledes. Sparbanksundersökning skall anställas så ofta sådan av myndigheten anses erfordrerlig eller av Konungen anbefalles.

Där tillsynsmyndigheten så finner erfordrerligt, må myndigheten meddela närmare föreskrifter om sättet för förande av sparbanks räkenskaper,

(Nuvarande lydelse)

av värdehandlingar samt om inventering av dessa.

81 §.

Länsstyrelsen tillkommer:

att, om sparbanks huvudmän eller styrelse fattat beslut, som står i strid med lag eller författning eller med reglementet eller eljest finnes medföra våda för sparbankens säkerhet, förbjuda verkställighet av beslutet;

att, om beslut som nyss sagts gått i verkställighet, förelägga huvudmännen eller styrelse att, där så ske kan, göra rättelse;

att förelägga huvudmän, styrelse eller revisorer att fullgöra vad som åligger dem enligt lag eller författning eller enligt reglementet;

att, där sparbanken i fall, som avses i 92 § första stycket, tillskyndats skada, föranstalta om talans anställande mot den ersättningsskyldige, såframt ej vad i 58, 59 och 77 §§ stadgas utgör hinder för sådan talan;

att, om det med hänsyn till utomordentliga omständigheter icke är lämpligt att sparbanks värdehandlingar förvaras på sätt reglementet angiver, på framställning av sparbanken och, där det kan ske, efter hörande av sparbanksinspektionen, meddela sparbanken tillstånd tills vidare att förvara handlingarna på annat betryggande sätt som länsstyrelsen föreskriver; samt

att för varje sparbank inom länet förordna en revisor att med övriga revisorer deltaga i granskningen av styrelsens förvaltning och sparbankens räkenskaper, därvid länsstyrelsen har att, till ledning för sitt val, från den handelskammare inom vars

(Föreslagen lydelse)

om förvaring av värdehandlingar samt om inventering av dessa.

81 §.

Om sparbanks huvudmän eller styrelse fattat beslut, som står i strid med lag eller författning eller med reglementet eller eljest finnes medföra våda för sparbankens säkerhet, må tillsynsmyndigheten förbjuda verkställighet av beslutet. Myndigheten må ock förelägga huvudmännen eller styrelsen att, om beslut som nyss sagts gått i verkställighet, göra rättelse, där så kan ske, ävensom eljest förelägga huvudmän, styrelse eller revisorer att fullgöra vad som åligger dem enligt lag eller författning eller enligt reglementet. Sådant föreläggande må dock, utom vad angår innehållet av vinst- och förlusträkning eller balansräkning, icke av myndigheten meddelas i fråga om i lag eller författning givna föreskrifter, vilkas överträdande är belagt med straff.

Där sparbank i fall, som avses i 92 § första stycket, tillskyndats skada, äger tillsynsmyndigheten föranstalta om talans anställande mot den ersättningskyldige, såframt ej vad i 58, 59 och 77 §§ stadgas utgör hinder för sådan talan.

Tillsynsmyndigheten skall för varje sparbank förordna en revisor att med övriga revisorer deltaga i granskningen av styrelsens förvaltning och sparbankens räkenskaper. Myndigheten äger när som helst återkalla förordnande, som här avses, och i stället utse ny revisor. För revisor, som

(Nuvarande lydelse)

område sparbankens huvudkontor är beläget begära förslag å tre för revisorsuppdraget skickade personer.

Länsstyrelsen äger när som helst återkalla förordnande för revisor, som här avses, och i stället utse ny revisor.

Länsstyrelsen äger förelägga vite vid meddelande av föreskrift eller förbud enligt denna lag.

Föreläggande, som ovan sagts, må utom vad angår innehållet av vinst- och förlusträkning eller balansräkning icke av länsstyrelsen meddelas i fråga om i lag givna föreskrifter, vilkas överträdande är belagt med straff. I frågor, som angå sparbanks bokföring, må förbud eller föreläggande icke av länsstyrelsen meddelas, med mindre sparbanksinspektionen gjort framställning därom.

Då länsstyrelsen i anledning av att rubbning uppstått i det förhållande, som enligt 27 § skall förefinnas mellan sparbanks fonder och dess inlåning, förelägger sparbankens styrelse att vidtaga rättelse, må, där ej särskilda omständigheter föranleda annat, den tid, inom vilken föreläggandet skall vara fullgjort, icke sättas längre än två månader, och må i intet fall sagda tid bestämmas till mer än ett år.

Har sparbanks styrelse underlåtit att ställa sig föreläggande, som sist sagts, till efterrättelse eller har eljest svårare avvikelse skett från denna lag eller med stöd därav meddelade bestämmelser eller reglementet och rättas ej avvikelsen inom förelagd tid, äger länsstyrelsen förordna, att sparbanken genast skall träda i likvidation.

82 §.

1 mom. Träder sparbank i likvidation, äger länsstyrelsen förordna ombud, som har att närvara vid likvidatorernas sammanträden, med rätt att yttra sig till protokollet, samt att i övrigt övervaka likvidationen.

(Föreslagen lydelse)

förordnats av tillsynsmyndigheten, skall myndigheten utfärda instruktion.

Tillsynsmyndigheten äger förelägga vite vid meddelande av föreskrift eller förbud enligt denna lag.

Då tillsynsmyndigheten i anledning av att rubbning uppstått i det förhållande, som enligt 27 § skall förefinnas mellan sparbanks fonder och dess inlåning, förelägger sparbankens styrelse att vidtaga rättelse, må, där ej särskilda omständigheter föranleda annat, den tid, inom vilken föreläggandet skall vara fullgjort, icke sättas längre än två månader, och må i intet fall sagda tid bestämmas till mer än ett år.

Har sparbanks styrelse underlåtit att ställa sig föreläggande, som sist sagts, till efterrättelse eller har eljest svårare avvikelse skett från denna lag eller med stöd därav meddelade bestämmelser eller reglementet och rättas ej avvikelsen inom förelagd tid, äger tillsynsmyndigheten förordna, att sparbanken genast skall träda i likvidation.

82 §.

1 mom. Träder sparbank i likvidation, äger tillsynsmyndigheten förordna ombud, som har att närvara vid likvidatorernas sammanträden med rätt att yttra sig till protokollet, samt att i övrigt övervaka likvidationen.

(Nuvarande lydelse)

Likvidatorerna skola — — — av likvidatorerna.

Länsstyrelsen äger under sparbanks likvidation i avseende å likvidatorer och huvudmän enahanda befogenhet som, innan sparbanken trätt i likvidation, tillkommer *länsstyrelsen* enligt denna lag beträffande styrelse och huvudmän.

Länsstyrelsen må, där så prövas erforderligt, förordna likvidationsrevisor att med övriga likvidationsrevisorer deltaga i granskningen av likvidatorernas förvaltning och sparbankens räkenskaper. *Länsstyrelsen* äger när som helst återkalla förordnande, som här avses, och i stället utse ny likvidationsrevisor.

2 mom. Har sparbanks egendom avträtts till konkurs, förordnar *länsstyrelsen* ett allmänt ombud att såsom konkursförvaltare deltaga i konkursboets förvaltning med den eller de förvaltare, som utses på sätt stadgas i konkurslagen.

Utan hinder — — — 80 § konkurslagen.

Om arvode — — — till konkursförvaltare.

84 §.

Sparbanks styrelse åligger:

att för *sparbanksinspektionen* när som helst hålla sparbankens kassa och övriga tillgångar samt alla böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning;

att å tider, som bestämmas av *inspektionen*, och enligt av *inspektionen* fastställda formulär upprätta och till *inspektionen* insända översikter över sparbankens tillgångar och skulder; och skall i sådan översikt angivas huruvida anledning finnes till antagande, att bokförda värdet av någon i översikten upptagen tillgång överstiger dess verkliga värde;

att, så snart det kan ske, till *inspektionen* insända i avskrift styrelsens förvaltningsberättelse, revisionsberättelsen med tillhörande handlingar ävensom protokoll över förhandling-

(Föreslagen lydelse)

Likvidatorerna skola — — — av likvidatorerna.

Tillsynsmyndigheten äger under sparbanks likvidation i avseende å likvidatorer och huvudmän enahanda befogenhet som, innan sparbanken trätt i likvidation, tillkommer *myndigheten* enligt denna lag beträffande styrelse och huvudmän.

Tillsynsmyndigheten må, där så prövas erforderligt, förordna likvidationsrevisor att med övriga likvidationsrevisorer deltaga i granskningen av likvidatorernas förvaltning och sparbankens räkenskaper. *Beträffande sådan likvidationsrevisor skall vad i 81 § tredje stycket sägs äga motsvarande tillämpning.*

2 mom. Har sparbanks egendom avträtts till konkurs, förordnar *tillsynsmyndigheten* ett allmänt ombud att såsom konkursförvaltare deltaga i konkursboets förvaltning med den eller de förvaltare, som utses på sätt stadgas i konkurslagen.

Utan hinder — — — 80 § konkurslagen.

Om arvode — — — till konkursförvaltare.

83 §.

Sparbanks styrelse åligger

att för *tillsynsmyndigheten* när som helst hålla sparbankens kassa och övriga tillgångar samt alla böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning;

att å tider, som bestämmas av *tillsynsmyndigheten*, och enligt av *myndigheten* fastställda formulär upprätta och till *myndigheten* insända översikter över sparbankens tillgångar och skulder; och skall i sådan översikt angivas huruvida anledning finnes till antagande, att bokförda värdet av någon i översikten upptagen tillgång överstiger dess verkliga värde;

att, så snart det kan ske, till *tillsynsmyndigheten* insända i avskrift styrelsens förvaltningsberättelse, revisionsberättelsen med tillhörande handlingar ävensom protokoll över

(Nuvarande lydelse)

arna vid årssammanträdet med huvudmännen;

att dels årligen till *länsstyrelsen* avgiva statistisk redogörelse angående sparbanken, dels härutöver, efter Konungens bestämmande, avgiva ytterligare statistiska uppgifter rörande sparbankens verksamhet och ställning;

att jämväl i övrigt meddela *länsstyrelsen* och *inspektionen* alla de upplysningar rörande sparbanken, som äskas av dem; samt

att, då anledning yppas till antagande, att sparbank gjort sådana förluster att det i 27 § stadgade förhållandet mellan sparbanks fonder och dess inlåning rubbats, ofördröjligen upprätta särskild balansräkning enligt 48 § för utvisande av sparbankens ställning samt att, därest balansräkningen bekräftar antagandet i fråga, ofördröjligen avsända meddelande härom till *inspektionen*.

85 §.

Till bestridande av kostnaden för *sparbanksinspektionens* organisation och verksamhet ävensom av kostnaden för ersättning åt revisor, ombud eller likvidationsrevisor, som förordnas enligt 81 § eller 82 § 1 mom., skall varje sparbank årligen erlægga bidrag efter visst, för sparbankerna lika förhållande till sammanlagda beloppet av de utav sparbanken vid utgången av nästföregående kalenderår förvaltade medlen; dock må bidraget till bestridande av kostnaden för *sparbanksinspektionens* organisation och verksamhet icke överstiga fem tusendels procent och bidraget till bestridande av kostnaden för ersättning åt revisor, ombud eller likvidationsrevisor icke överstiga fyra tusendels procent av nämnda belopp.

(Föreslagen lydelse)

förhandlingarna vid årssammanträdet med huvudmännen;

att jämväl i övrigt meddela *tillsynsmyndigheten* alla de upplysningar rörande sparbanken, som äskas av *myndigheten*;

att, då anledning yppas till antagande, att sparbank gjort sådana förluster att det i 27 § stadgade förhållandet mellan sparbanks fonder och dess inlåning rubbats, ofördröjligen upprätta särskild balansräkning enligt 48 § för utvisande av sparbankens ställning samt att, därest balansräkningen bekräftar antagandet i fråga, ofördröjligen avsända meddelande härom till *tillsynsmyndigheten*; samt

att dels årligen till *statistiska centralbyrån* avgiva statistisk redogörelse angående sparbanken, dels härutöver, efter Konungens bestämmande, avgiva ytterligare statistiska uppgifter rörande sparbankens verksamhet och ställning.

84 §.

Till bestridande av kostnaden för *tillsynsmyndighetens* organisation och verksamhet ävensom av kostnaden för ersättning åt revisor, ombud eller likvidationsrevisor, som förordnas enligt 81 § eller 82 § 1 mom., skall varje sparbank årligen erlægga bidrag efter visst, för sparbankerna lika förhållande till sammanlagda beloppet av de utav sparbanken vid utgången av nästföregående kalenderår förvaltade medlen; dock må bidraget till bestridande av kostnaden för *tillsynsmyndighetens* organisation och verksamhet icke överstiga fem tusendels procent och bidraget till bestridande av kostnaden för ersättning åt revisor, ombud eller likvidationsrevisor icke överstiga fyra tusendels procent av nämnda belopp.

(Nuvarande lydelse)

80 §.

Tillsynen å sparbank skall på sätt nedan stadgas utövas av länsstyrelsen i det län, inom vilket sparbankens styrelse har sitt säte, samt av en för hela riket gemensam sparbanksinspektion.

90 §.

Registreringsmyndighet, som avses i denna lag, är *länsstyrelsen i det län, inom vilket sparbankens styrelse har sitt säte.*

91 §.

Över andra beslut av länsstyrelse än de i andra och tredje styckena avsedda samt över sparbanksinspektionens beslut må klagan föras hos Konungen inom den tid, som är stadgad för överklagande av förvaltande myndighets beslut; dock går beslut, som meddelas av länsstyrelse, i verkställighet utan hinder av klagan, där icke Konungen förordnar annorlunda.

Den som — — — hos Konungen. Över beslut — — — andra stycket.

92 §.

Har huvudman — — — för skadan.

Har huvudman — — — för skadan.

95 §.

Med dagsböter eller fängelse straffes:

1. stiftare, där — — — till huvudman;

(Föreslagen lydelse)

85 §.

Tillsynsmyndighet, som avses i denna lag, är bankinspektionen.

90 §.

Registreringsmyndighet, som avses i denna lag, är *bankinspektionen.*

Vid bestämmandet av bidrag enligt 84 § skall hänsyn jämväl tagas till kostnaden för registreringsmyndighetens organisation och verksamhet.

91 §.

Över beslut, som meddelas av tillsynsmyndigheten, må klagan föras hos Konungen inom den tid, som är stadgad för överklagande av förvaltande myndighets beslut, *men beslutet går ändå i verkställighet, där icke Konungen förordnar annorlunda.*

Den som — — — hos Konungen. Över beslut — — — andra stycket.

92 §.

Har huvudman — — — för skadan.

Har huvudman — — — för skadan.

Där medhjälpare, som av revisor eller likvidationsrevisor anlåtats för granskningsuppdraget, vid uppdragets utförande uppsåtligt eller av vårdslöshet tillskyndat sparbanken skada, skall revisorn svara för skadan.

95 §.

Med dagsböter eller fängelse straffes

1. stiftare, där — — — till huvudman;

(Nuvarande lydelse)

4. styrelseledamot, där han vid upprättande av förvaltningsberättelse, balansräkning eller vinst- och förlusträkning, som avses i 47 eller 67 § eller 84 § *sjätte punkten*, uppsåtligen förfar i strid med bestämmelserna i 48, 49 eller 50 §;

5. styrelseledamot eller annan som uppsåtligen eller av vårdslöshet till *länsstyrelsen* eller *sparbanksinspektionen* meddelar oriktig eller vilseledande uppgift angående omständighet, varom det ålegat honom att lämna upplysning;

6. likvidator, som — — — hans uppdrag.

96 §.

Med dagsböter straffes:

1. styrelseledamot, där han vid upprättande av förvaltningsberättelse, balansräkning eller vinst- och förlusträkning, som avses i 47 eller 67 § eller 84 § *sjätte punkten* av vårdslöshet förfar i strid med bestämmelserna i 48, 49 eller 50 §;

2. likvidator, där — — — eller 35 §.

97 §.

Sparbank må — — — genom skattebidrag.

Beträffande stiftelse, vars förmögenhet huvudsakligen härrör från medel, som tillskjutits av sparbank, skall *sparbanksinspektionen* tillse, att stiftelsens tillgångar äro placerade på sätt som med beaktande av stiftelsens ändamål och med hänsyn jämväl till vad i denna lag är föreskrivet beträffande placering av sparbanks medel bereder skälig säkerhet. Har så ej skett, må *den länsstyrelse*, vilken utövar tillsynen över *den sparbank*, som lämnat tillskott till stiftelsen, efter anmälan från *sparbanksinspektionen* förelägga stiftelsen att vidtaga rättelse. Det åligger dem som företråda stiftelsen att, närhelst *inspektionen* begär det, hålla stiftelsens kassa och övriga tillgångar samt böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för

(Föreslagen lydelse)

4. styrelseledamot, där han vid upprättande av förvaltningsberättelse, balansräkning eller vinst- och förlusträkning, som avses i 47 eller 67 § eller 83 § *femte punkten*, uppsåtligen förfar i strid med bestämmelserna i 48, 49 eller 50 §;

5. styrelseledamot eller annan som uppsåtligen eller av vårdslöshet till *tillsynsmyndigheten* meddelar oriktig eller vilseledande uppgift angående omständighet, varom det ålegat honom att lämna upplysning;

6. likvidator, som — — — hans uppdrag.

96 §.

Med dagsböter straffes

1. styrelseledamot, där han vid upprättande av förvaltningsberättelse, balansräkning eller vinst- och förlusträkning, som avses i 47 eller 67 § eller 83 § *femte punkten*, av vårdslöshet förfar i strid med bestämmelserna i 48, 49 eller 50 §;

2. likvidator, där — — — eller 35 §.

97 §.

Sparbank må — — — genom skattebidrag.

Beträffande stiftelse, vars förmögenhet huvudsakligen härrör från medel, som tillskjutits av sparbank, skall *tillsynsmyndigheten* tillse, att stiftelsens tillgångar äro placerade på sätt som med beaktande av stiftelsens ändamål och med hänsyn jämväl till vad i denna lag är föreskrivet beträffande placering av sparbanks medel bereder skälig säkerhet. Har så ej skett, må *tillsynsmyndigheten* förelägga stiftelsen att vidtaga rättelse. Det åligger dem som företråda stiftelsen att, närhelst *myndigheten* begär det, hålla stiftelsens kassa och övriga tillgångar samt böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning ävensom lämna *myndigheten* alla de upplysningar rörande stiftelsen, som åskas av *myndigheten*. Vad som stadgas i detta stycke skall

(Nuvarande lydelse)

granskning ävensom lämna *inspektionen* alla de upplysningar rörande stiftelsen, som äskas av *inspektionen*. Vad som stadgas i detta stycke skall ej gälla stiftelse, vars förmögenhet huvudsakligen härrör från medel, som sparbank tillskjutit med stöd av 17 § andra stycket.

(Föreslagen lydelse)

ej gälla stiftelse, vars förmögenhet huvudsakligen härrör från medel, som sparbank tillskjutit med stöd av 17 § andra stycket.

1. Denna lag träder i kraft, såvitt avser 87—90 och 99 §§, den 1 januari 1963 och i övrigt den 1 juli 1962. Lagens bestämmelser skola äga giltighet redan före ikraftträdandet med avseende på åtgärder som erfordras för tillämpningen därefter.

2. De äldre bestämmelserna skola alltjämt äga tillämpning i fråga om ärenden, som anhängiggjorts hos eller upptagits av länsstyrelse eller sparbanksinspektionen före ikraftträdandet. Vad nu sagts skall dock icke gälla 87—90 och 99 §§. Vidare skall vad som stadgas om sparbanksinspektionen från och med den 1 juli 1962 avse bankinspektionen.

3. Erfordras eljest särskilda bestämmelser i fråga om denna lags ikraftträdande, äger Konungen meddela sådana bestämmelser.

Förslag

till

lag angående ändring i lagen den 15 juni 1934 (nr 300) om sparbankernas säkerhetskassa

Härigenom förordnas, att 4 § 2 mom. lagen den 15 juni 1934 om sparbankernas säkerhetskassa skall erhålla nedan angivna ändrade lydelse samt att i 5 och 7 §§ samma lag¹ ordet »sparbanksinspektionen» skall ersättas med ordet »bankinspektionen».

(Nuvarande lydelse)

4 §.

2 mom. Sparbanksinspektören eller, vid förfall för honom, annan ledamot av sparbanksinspektionen äger vid styrelsens sammanträden deltaga i överläggningarna och få till protokollet antecknad den mening han uttalat i ärende som förekommit till behandling.

(Föreslagen lydelse)

4 §.

2 mom. Chefen för bankinspektionen eller, vid förfall för honom, ledamot av inspektionen äger vid styrelsens sammanträden deltaga i överläggningarna och få till protokollet antecknad den mening han uttalat i ärende som förekommit till behandling.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1962.

¹ Senaste lydelse av 5 och 7 §§ se 1955: 419.

Förslag

till

**lag om överflyttande på bankinspektionen av de uppgifter och befogenheter,
som enligt lag eller författning tillkomma bank- och fondinspektionen
eller sparbanksinspektionen**

Härigenom förordnas, *att* de uppgifter och befogenheter, som enligt lag eller författning tillkomma bank- och fondinspektionen eller sparbanksinspektionen, i stället skola tillkomma bankinspektionen *samt att* eljest i lag eller författning förekommande bestämmelser, som avse bank- och fondinspektionen eller sparbanksinspektionen, i stället skola avse bankinspektionen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1962.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 februari 1962.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *tillsynen över sparbankerna* samt anför därvid följande.

I. Inledning

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 januari 1961 tillkallade chefen för finansdepartementet såsom utredningsmän med uppdrag att verkställa utredning angående tillsynen över sparbankerna f. d. vice riksbankschefen T. L. Hammarskiöld, tillika ordförande, börschefen S. A. Algott samt lagbyråchefen B. Holmquist.

Utredningen har numera, med skrivelse den 15 december 1961, överlämnat ett betänkande med titeln »Sparbankstillsynen» (SOU 1961:65). I betänkandet förordas att tillsynen över sparbankerna i allt väsentligt samlas hos en central inspektionsmyndighet och att sålunda länsstyrelsernas befattning med alla egentliga tillsynsuppgifter skall upphöra. Vidare föreslås att sparbankstillsynen samordnas med tillsynen över affärsbankerna och jordbrukets kreditkassor genom att den nuvarande sparbanksinspektionen sammanslås med bank- och fondinspektionen till en gemensam myndighet, benämnd bankinspektionen. Utredningsmännen är enhälliga.

Över betänkandet har, efter remiss, yttranden avgivits av sparbanksinspektionen, bank- och fondinspektionen, statskontoret, riksrevisionsverket, statistiska centralbyrån, överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser, fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, Svenska sparbanksföreningen, Sparbankernas bank, Svenska bankföreningen, Sveriges jordbrukskasseförbund, Föreningen Auktoriserade revisorer samt Svenska revisorsamfundet. Vid vissa länsstyrelseyttranden har fogats utlåtanden från lokala sparbanksföreningar och sparbanker. Därjämte har utlåtande från Skånes handelskammare bilagts yttrandet av länsstyrelsen i Malmöhus län.

Vid remissbehandlingen har de av utredningen framlagda förslagen till-

styrkts eller lämnats utan erinran i det stora flertalet yttranden. Sparbanksföreningen och Sparbankernas bank samt några länsstyrelser har emellertid motsatt sig förslagets genomförande.

Jag anhåller nu att till närmare behandling få upptaga den förevarande frågan och skall därvid börja med en redogörelse för sparbankstillsynens nuvarande utformning.

II. Sparbankstillsynens nuvarande utformning

Med sparbank förstås enligt 1 § lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker — SpL — penninginrättning som, utan rätt för dess stiftare eller andra att få del av vinsten, har till ändamål att befordra sparsamhet genom att i enlighet med SpL:s bestämmelser bedriva in- och utlåning av penningar och i samband därmed stående verksamhet.

Sparbankerna skall enligt SpL stå under särskild tillsyn. SpL meddelar de grundläggande bestämmelserna om denna tillsyn, medan vissa detaljbestämmelser lämnas i en särskild kungörelse den 3 juni 1955 (nr 422) om sparbanker — SpK.

Tillsynen är uppdelad mellan länsstyrelsen i det län, inom vilket sparbankens styrelse har sitt säte, och en för hela riket gemensam sparbanksinspektion. Uppdelningen är i huvudsak så genomförd att de beslutande tillsynsfunktionerna anförtrotts åt länsstyrelserna, medan sparbanksinspektionen har inspekterande och rådgivande uppgifter. Registreringsmyndighet är vederbörande länsstyrelse.

Beträffande länsstyrelsernas befattning med kontrollen över sparbankerna må först erinras om att länsstyrelsen avgör om sparbank får inrättas och meddelar stadfästelse av sparbanks reglemente liksom av ändringar i detta.

Länsstyrelsernas viktigaste tillsynsuppgifter anges i 81 § SpL. Enligt denna tillkommer det länsstyrelse

att, om sparbanks huvudmän eller styrelse fattat beslut, som står i strid med lag eller författning eller med reglementet för sparbanken eller eljest finnes medföra våda för sparbankens säkerhet, förbjuda verkställighet av beslutet;

att, om beslut som nyss sagts gått i verkställighet, förelägga huvudmän eller styrelse att, där så kan ske, göra rättelse;

att förelägga huvudmän, styrelse eller revisorer att fullgöra vad som åligger dem enligt lag eller författning eller enligt reglementet;

att, där sparbanken tillskyndats skada genom åtgärd av huvudman, styrelseledamot eller annan i SpL närmare angiven befattningshavare, föranstalta om talans anställande mot den ersättningskyldige;

att, om det med hänsyn till utomordentliga omständigheter icke är lämpligt att sparbanks värdehandlingar förvaras på sätt reglementet angiver, på framställning av sparbanken och, där det kan ske, efter hörande av

sparbanksinspektionen, meddela sparbanken tillstånd tills vidare att förvara handlingarna på annat betryggande sätt som länsstyrelsen föreskriver; samt

att för varje sparbank inom länet förordna en revisor att med övriga revisorer deltaga i granskningen av styrelsens förvaltning och sparbankens räkenskaper, därvid länsstyrelsen har att, till ledning för sitt val, från den handelskammare inom vars område sparbankens huvudkontor är beläget begära förslag å tre för revisorsuppdraget skickade personer. Länsstyrelse äger när som helst återkalla förordnande för sådan revisor och i stället utse ny revisor.

Länsstyrelse kan vidare förelägga vite i samband med meddelande av föreskrift eller förbud. Länsstyrelse äger också under vissa förutsättningar förordna att sparbank skall träda i likvidation. Träder sparbank i likvidation, äger länsstyrelse förordna särskilt ombud att övervaka likvidationen liksom också, där så prövas erforderligt, en likvidationsrevisor. Om sparbanks egendom avträdes till konkurs, förordnar länsstyrelsen ett allmänt ombud att såsom konkursförvaltare deltaga i konkursboets förvaltning.

Det ankommer också på länsstyrelse att medgiva dispens beträffande minimibelopp för sparbanks grundfond och att pröva vissa frågor i samband med val av huvudmän, styrelseledamöter och styrelsesuppleanter.

I vissa fall kräves länsstyrelsens fastställelse av sparbanks beslut om förvärv av fast egendom eller tomträtt och för förbättringsarbeten på fastighet.

För inrättande av avdelningskontor i kommun, där sparbank icke förut driver verksamhet vid huvudkontor eller avdelningskontor, fordras tillstånd av länsstyrelsen i det län, till vilket kommunen hör.

Avtal om fusion mellan sparbanker må ej verkställas utan tillstånd av länsstyrelsen i det län där den sparbank är belägen, vars tillgångar och skulder skall övertagas av annan sparbank. Länsstyrelsens tillståndsprövning skall grundas på ett bedömande av huruvida fusionen dels kan anses förenlig med deras intressen, som är insättare i eller eljest har fordringar å de av fusionen berörda sparbankerna, dels framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt. Beslut må ej meddelas utan att yttrande i ärendet avgivits av sparbanksinspektionen, samt, där den övertagande sparbankens styrelse har sitt säte i annat län, av länsstyrelsen i det länet.

Avtal, som icke avser fusion men varigenom sparbank förbinder sig att, i samband med likvidation, överlåta sin rörelse till annan sparbank eller till penninginrättning, som ej är sparbank, kräver, där avtalet icke avser sparbanks överlåtande å bankaktiebolag, tillstånd av länsstyrelsen i det län, där den överlåtande sparbankens styrelse har sitt säte. Yttrande i ärendet skall avgivas av sparbanksinspektionen och, där överlåtelsen sker till sparbank, vars styrelse har sitt säte i annat län, av länsstyrelsen i det länet.

Om sparbanksinspektionens uppgifter meddelas föreskrifter främst i 83 § SpL. Enligt nämnda paragraf åligger det sparbanksinspektionen

att i fråga om lämpliga inrättandet och bedrivandet av sparbanks verksamhet tillhandagå med råd och upplysningar;

att med uppmärksamhet följa sparbankernas verksamhet i den mån så erfordras för kännedom om de förhållanden, som kan inverka på sparbanks säkerhet eller eljest är av betydelse för en sund utveckling av sparbanksverksamheten;

att, därest inspektionen finner att sparbanks verksamhet icke står i överensstämmelse med lag eller författning eller med reglementet eller de föreskrifter, som med stöd av stadgande i lag eller författning eller i reglementet meddelats av huvudmännen eller styrelsen, eller eljest bedrivs på sätt, som medför våda för sparbankens säkerhet, göra de erinringar hos sparbankens styrelse eller de framställningar hos länsstyrelsen, till vilka inspektionen kan finna sig föranlåten;

att utfärda instruktion för revisor och likvidationsrevisor, som förordnats av länsstyrelse; samt

att, där inspektionen så finner erforderligt, meddela närmare föreskrifter om sättet för förande av sparbanks räkenskaper, om förvaring av värdehandlingar samt om inventering av dessa.

Till bestridande av kostnaden för sparbanksinspektionens organisation och verksamhet ävensom kostnaden för ersättning åt de revisorer och ombud, som jämlikt 81 § eller 82 § 1 mom. förordnas av länsstyrelse, skall enligt 85 § SpL varje sparbank årligen erlægga bidrag efter visst, för sparbankerna lika förhållande till sammanlagda beloppet av de av sparbanken vid utgången av nästföregående kalenderår förvaltade medlen. Enligt särskilda bestämmelser ankommer det på sparbanksinspektionen att uträkna och mottaga dessa bidrag.

Vidare må nämnas

att jämlikt 27 § SpL sparbanksinspektionens yttrande erfordras, då sparbank hos Konungen hemställt, att av banken utställda förlagsbevis icke skall anses såsom inlåning eller att med bankens fonder skall likställas nominella värdet å sådana förlagsbevis intill visst maximerat belopp;

att sparbanksinspektionen jämlikt 31 § SpL efter prövning i varje särskilt fall äger medgiva, att till sparbanks kassareservmedel hänföres även andra än i lagen särskilt uppräknade tillgångar;

att inspektionen jämlikt 48 § SpL har att på visst närmare angivet sätt beräkna och fastställa den medelränta som utgör norm för beräkning av det bokföringsmässiga värdet av sparbanks obligationer och bundna lån; samt

att inspektionen jämlikt samma lagrum äger medgiva viss uppskrivning av värdet av fast egendom, avsedd till stadigvarande bruk för sparbanken, tomträtt till fastighet, avsedd för sådant ändamål, eller aktie i bolag, som uteslutande har till syfte att förvalta för nämnda användning förvärvat fast egendom eller tomträtt.

Sparbank, som annorledes än genom fusion skall uppbära överskott vid annan sparbanks likvidation och som vid bestämmande av sin inlåning vill

räkna med detta överskott, har att vända sig till sparbanksinspektionen, som fastställer såväl villkoren för ett dylikt förfaringssätt som det belopp intill vilket överskottet får tagas i beräkning.

Bestämmelser om sparbanksinspektionen finnes även intagna i SpK, i Kungl. Maj:ts instruktion den 6 december 1957 (nr 422) för sparbanksinspektionen och i lagen den 15 juni 1934 (nr 300) om sparbankernas säkerhetskassa.

Sparbanksinspektionen består av en sparbanksinspektör som chef samt, såsom ledamöter, en biträdande ledamot och två byrådirektörer. I övrigt tjänstgör f. n. hos inspektionen förutom biträdespersonal en förste byråsekreterare, en byråinspektör och två assistenter. Utgifterna för sparbanksinspektionens verksamhet regleras i en av Kungl. Maj:t för varje år fastställd stat. I den för innevarande budgetår fastställda staten är de upptagna till ca 400 000 kronor.

Beträffande den allmänna utformningen av inspektionsverksamheten har sparbanksinspektionen framhållit att den ansett det ställt utom varje tvivel att inspektionen icke har till uppgift att fungera som ett revisionsorgan. Detta bestyrktes även av att inspektionens personaluppsättning är mycket begränsad. Därför har sparbanksinspektionen ansett sig oförhindrad att allt efter omständigheterna gå mer eller mindre djupt vid sina undersökningar men ej heller dragit sig för att utföra mer arbete än som ur formell synpunkt kunde anses erforderligt.

Underlaget för inspektionens tillsyn utgöres av från sparbankerna inkommande redovisningshandlingar och vid undersökningar på ort och ställe inhämtade erfarenheter.

Sparbanksundersökningarna förrättas främst av inspektionens byrådirektörer men i mån av tid även av sparbanksinspektören, som därjämte besöker sparbankerna för överläggningar i diverse ämnen. Tidsintervallerna mellan undersökningarna i en och samma sparbank har i regel varit 5 à 7 år. Turordningen, som aldrig varit strikt, har vid förekommande anledning helt brutits. Trots en viss inskränkning av arbetsmomenten vid undersökningarna och trots en utökning av personalen med en byråinspektör har undersökningsfrekvensen icke stigit sedan SpL:s tillkomst.

Enligt vad utredningen inhämtat från sparbanksinspektionen bör den uteblivna stegringen i undersökningsfrekvensen ses mot bakgrunden bl. a. av sparbankernas under senare år starkt ökade omslutning med en avsevärd stegring av antalet lån, vissa förhållanden sammanhängande med ikraftträdandet av den nya SpL, den stora frekvensen av mer tidskrävande undersökningar under senare tid och täta personalbyten inom inspektionen.

Utöver den offentliga tillsynen över sparbankerna finns vissa andra anordningar som vidtagits för att garantera insättarnas trygghet. Nämnas må här Sparbankernas säkerhetskassa som inrättats till skydd mot förluster för insättarna, därest en sparbank till följd av förskingring eller annorledes

skulle få sin ekonomiska ställning försvagad. Bestämmelser angående Sparbankernas säkerhetskassa finns intagna i den nyss nämnda lagen den 15 juni 1934.

I detta sammanhang må slutligen erinras om att tillsynen över affärsbankernas verksamhet utövas av **b a n k - o c h f o n d i n s p e k t i o n e n**, åt vilken också anförtrotts tillsynen över jordbrukskasserörelsen. Beträffande tillsynen över affärsbankerna stadgas i banklagen att tillsynsmyndigheten skall övervaka att bankerna i sin verksamhet ställer sig till efterrättelse för dem gällande författningsbestämmelser liksom bolagsordningarnas stadganden och de föreskrifter som meddelats av bolagsstämma eller bolagsstyrelse. Tillsynsmyndigheten har i övrigt att med uppmärksamhet följa bankernas verksamhet i den mån så erfordras för kännedom om de förhållanden som kan inverka på bankernas säkerhet eller eljest är av betydelse för en sund utveckling av bankverksamheten. I fråga om tillsynen över jordbrukskasserörelsen meddelas motsvarande stadganden i den för denna gällande särskilda lagen.

Länsstyrelserna har ingen befattning med tillsynen vare sig över affärsbankerna eller jordbrukskasserörelsen. Närmare uppgifter om bank- och fondinspektionen och dess tillsynsverksamhet lämnas i de sakkunnigas betänkande s. 36—44.

Vid utgången av år 1960 utgjorde antalet sparbanker 434 med sammanlagt 1 184 filialer. Vid samma tidpunkt utgjorde antalet affärsbanker 16. Dessa hade sammanlagt 1 217 huvud- och avdelningskontor. Vid samma tid var centralkassorna 12 och jordbrukskassorna 572 till antalet. De sistnämnda hade tillhoppa 125 filialer. Affärsbankernas kreditgivning representerade närmare 35 % av samtliga kreditinstituts totala utlåning och affärsbankernas andel i allmänhetens inlåning utgjorde 44 %. På jordbrukskasserörelsen kom knappt 3 % av utlåningen och 3 % av inlåningen, medan sparbankerna representerade 33 % av utlåningen och 36 % av inlåningen.

III. Utredningens förslag

Utredningen har i sitt betänkande inledningsvis behandlat frågan, huruvida tillsynen över sparbankerna bör utövas genom statlig myndighet eller i sparbankernas egen regi. Enligt utredningens mening ger härvidlag föreliggande argument oförtydligt vid handen att tillsynen även i fortsättningen bör handhas av statlig myndighet. När det sedan gäller organisationen av tillsynsverksamheten förordar utredningen, såsom inledningsvis nämnts, att tillsynen över sparbankerna i allt väsentligt samlas hos en central inspektionsmyndighet och att sålunda länsstyrelsernas befattning med alla egentliga tillsynsuppgifter skall upphöra. Slutligen föreslås att sparbankstillsynen samordnas med tillsynen över affärsbankerna och jordbrukets kredit-

kassor genom att den nuvarande sparbanksinspektionen sammanslås med bank- och fondinspektionen till en gemensam myndighet, benämnd bankinspektionen.

I förevarande sammanhang må erinras om att frågan om sparbankstillsynens anordnande tidigare vid olika tillfällen varit föremål för övervägande. En närmare redogörelse härför lämnas i betänkandet s. 9—21.

Tillsyn genom statlig myndighet eller i sparbankernas regi. Som en utgångspunkt för sitt ställningstagande fastslår utredningen att ett klart påvisbart behov föreligger av en sparbankstillsyn som har obestridd auktoritet både inom sparbanksväsendet och i allmänhetens ögon. Utredningen erinrar i sammanhanget om att sparbanksinspektionens tillkomst 1929 direkt föranleddes av de risker för insättarnas trygghet som blottades vid fallissemang inom de s. k. allmänna sparbankerna. Utan tillfredsställande garantier för insättarnas trygghet torde sparbankerna icke ha kunnat fortleva och utvecklas fram till den väl konsoliderade ställning som de i dag innehar. Inspektionsarbetet, som snarare kännetecknats av förebyggande verksamhet än av i efterhand verkställda ingrepp, har, framhålles det, bidragit till att minska riskerna för förlustbringande felbedömningar och förskingringar.

Vad beträffar möjligheten att anordna tillsynen i sparbankernas egen regi uttalar utredningen, att det synes svårt att bestrida att kollegiala hänsyn kan leda till att en inspektion av sådan typ kommer att visa alltför stor försiktighet och tröghet i fråga om nödvändiga ingripanden och att en statlig myndighet bättre än ett till sparbankerna knutet organ är ägnad att bromsa en praxis eller lagtillämpning som tenderar att, med stöd av en inom sparbankerna förhärskande opinion, avvika från lagstiftarnas åsikt. Utredningen hänvisar i sammanhanget bl. a. till vissa uttalanden av bank- och fondinspektionen i yttrande 1955 över det då framlagda förslaget till lag om jordbrukskasserörelsen. Bank- och fondinspektionen underströk där, att kreditinstitut lika litet som andra ekonomiska företag kunde helt undvara egna organ för den inre kontrollen. Utöver denna erfordrades enligt inspektionen en offentlig kontroll av att den lagstiftning, som reglerade kreditinstitutens verksamhet och som tillkommit främst i insättarnas intresse, efterlevdes. Inspektionen ställde sig skeptisk till tanken på en överföring av denna kontroll till kreditinstitutens egna organ samt yttrade.

Såvitt inspektionen förstår måste en kontroll uteslutande genom kreditinstitutens egna organ alltid vara behäftad med vissa svagheter, som sammanhänger med kontrollorganens beroendeställning till uppdragsgivarna, d. v. s. ledningen för instituten eller deras sammanslutningar. Då denna ledning genom instruktioner, direktiv eller direkta ingripanden kan vara i betydande omfattning medansvarig i den verksamhet, som skall kontrolleras, blir en kritik av denna en kritik även mot ledningen. Att detta kan försätta de kontrollerande i en obehaglig situation och dämpa kritiklusten, är tydligt. Man får i detta sammanhang icke glömma, att lagstiftningen rörande kreditinstitutet innefattar starka begränsningar av dess rörelsefrihet. Situationen kan därför lätt bli den, att ledningen finner en åtgärd böra vidtagas eller en handlingslinje böra följas såsom nyttig för kreditinstitutet

eller dess kunder, medan hänsynen till insättarna eller det allmänna kräver en annan.

Speciella problem och olägenheter skulle — framhåller utredningen — uppkomma även i andra hänseenden om tillsynen skulle drivas i sparbankernas egen regi. Utredningen anför.

Svenska sparbanksföreningen är en intressegemenskap av sparbanker, som frivilligt anslutit sig till föreningen. För närvarande är alla sparbanker i riket medlemmar av föreningen. Så har emellertid icke alltid varit fallet och man kan väl icke helt bortse från att lägen kan uppkomma, då någon eller några sparbanker av en eller annan anledning önskar frigöra sig från föreningen. Betänkligheter synes kunna anföras både mot en lagstadgad tvångsanslutning till sparbanksföreningen och mot en anordning, som förutsätter icke blott att en sparbank skall vara underkastad kontroll av en förening som den icke vill tillhöra, utan även vara skyldig bekosta denna kontroll.

Utredningen tillägger, att principiella betänkligheter också måste anföras mot en anordning som skulle innebära att en enskild institution får rätt att tillgripa vitesföreläggande mot självständiga företag. Även om förvaltningsrättsliga aspekter icke är de viktigaste i förevarande sammanhang är de dock enligt utredningens förmenande utan tvivel betydelsefulla. Utredningen anmärker.

Om vitesförelägganden aldrig förekomme i praktiken skulle man kanske vara böjd att fästa mindre avseende vid desamma. Sparbanksinspektionen har dock även under senare år — låt vara undantagsvis — funnit sig nödsakad att hos länsstyrelse påkalla dylika förelägganden. Inom sparbanksinspektionen anser man själva möjligheten att utverka vitesförelägganden icke kunna avvaras även om det ofta är tillräckligt med en erinran till vederbörande sparbank om att föreläggande kan komma att tillgripas, därest erforderlig rättelse icke sker.

I förevarande sammanhang gör utredningen också vissa uttalanden beträffande det system med inspektion i sparbankernas egen regi som nu tillämpas i Finland. Utredningen anför.

Vi vill icke göra gällande, att vi funnit annat än att detta system i stort sett accepterats trots det betydande motstånd mot detsamma som förelåg då beslut fattades i frågan. En lagstiftning av förevarande art synes emellertid i viss grad böra ta sikte på fall av krisartad karaktär och icke endast på lägen, då en verksamhet förlöper normalt och rutinmässigt. Den nuvarande inspektionen i Finland har ännu existerat allenast under en femårsperiod, som varit tämligen fri från ekonomiska kriser. Inspektionen fick vid sin tillkomst i stort sett samma personaluppsättning som den statliga tillsynsmyndigheten tidigare haft. Dennas chef fungerar alltså som sparbanksöverinspektör. Den statliga sparbanksinspektionens arbetsmetoder och traditioner har därmed nedärvt, vilket åtminstone under en övergångstid måste vara ägnat att bevara kontinuiteten från tidigare system. Härtill kommer att den finska sparbankslagen förutsätter både att staten skall ha möjligheter att i mån av behov direkt ingripa i sparbankstillsynen och att en återgång till statlig inspektion omedelbart skall kunna ske, närhelst det är påkallat med hänsyn till bl. a. insättarnas intressen. Redan det förhållandet att en sådan säkerhetsventil inrympts i lagstiftningen är märk-

ligt. Det lär icke kunna förnekas, att förekomsten av detta stadgande ytterst bottnar i farhågor, att en situation kan inträffa, där sparbanksväsendet visar sig icke vara vuxet uppgiften att ombesörja sparbankstillsynen.

Till vad sålunda anförts fogar utredningen vissa synpunkter av mera allmän karaktär, vilka enligt dess mening ytterligare belyser kravet att sparbanksinspektionen bör bedrivas i statlig regi. Utredningen anför.

I Sverige har alla kreditinrättningar, utom de statliga eller statsgaranterade, efter hand som de vunnit mer väsentlig samhällsekonomisk betydelse, underställts kontroll av speciella statliga tillsynsorgan. Denna kontroll har otvivelaktigt bidragit till att skänka de kontrollerade inrättningarna en stämpel av vederhäftighet och ett ökat anseende. Sparbankerna lär inte kunna lösrytas ur tillsynssystemet utan att förlora något av denna goodwill. Både i den inhemska konkurrensen och gentemot utlandet skulle en sådan utbrytning te sig betänklig för sparbankerna.

Inte heller samhället kan förhålla sig likgiltigt i tillsynsfrågan. Ty man kan vara övertygad om att med den kollektivisering av skyddet gentemot ekonomiska risker som i så hög grad präglar vårt nuvarande samhälle skulle fallissemang inom sparbankerna av den storleksordning att insättarförluster hotar att uppkomma omedelbart utlösa krav på räddningsaktioner från det allmännas sida, krav som det skulle bli mycket svårt att avvisa. En effektiv tillsyn utgör därför i icke ringa mån en garanti mot förluster inte bara för insättarna utan även för samhället.

Länsstyrelserna och sparbankstillsynen. Utredningens förslag innebär — såsom framgått av det tidigare anförda — att den nuvarande uppdelningen av sparbankstillsynen på sparbanksinspektionen och länsstyrelserna skall upphöra. Länsstyrelsernas befattning med alla väsentliga tillsynsuppgifter föreslås sålunda skola upphöra. Registreringar och kungörelseförfaranden anses dock lämpligen fortfarande böra ankomma på länsstyrelserna liksom frågor rörande handläggningen av förvaring av värdehandlingar under krig och därmed jämförliga förhållanden.

I sin motivering anlägger utredningen att börja med vissa allmänna synpunkter.

Utredningen erinrar om att lämpligheten av en splittrad tillsyn tidigare starkt ifrågasatts i olika sammanhang. Det påpekas också att 1911 års beslut om slopande av länsstyrelsernas befattning med tillsynen av affärsbankerna främst motiverades av önskvärdheten av effektivitet och enhetlighet i bankkontrollen.

I fortsättningen understryker utredningen att de väsentliga dragen hos de olika typerna av bankinrättningar är gemensamma. Utredningen anför.

Vi vill ha utsagt, att det som är gemensamt för de svenska bankinrättningarna — och därmed äsyftar vi både affärsbanker, sparbanker och jordbrukskreditkassor, d. v. s. institutioner som över disk mottager inlåning från och bereder krediter åt sina kunder — är långt mera väsentligt än det som ger de olika bankinrättningarna deras särdrag. Det är visserligen hundraprocentigt sant att landets minsta sparbank och den största affärsbanken i Sverige företer mycket stora olikheter både i fråga om verksamhetsinriktning, organisation, personella resurser och mycket annat. Men det gemensamma väger trots allt tyngre: det är i båda fallen fråga om att

uppsamla inlåning från allmänheten och att fruktbargöra dessa medel genom kreditgivning under betryggande förutsättningar. De lagar som reglerar de olika inrättningarnas verksamhet ger klart uttryck åt detta förhållande, och de är i väsentliga hänseenden likartade. I den mån olikheter föreligger mellan kreditinstituten tenderar dessa olikheter f. ö. att utjämnas genom att verksamhetsformerna blir alltmer likartade. Och vill man — vilket vi anser att man bör göra — låta omsorgen om insättarnas medel förbli det tyngst vägande motivet för en offentlig tillsyn över kreditinstitutionerna måste effektivitetssynpunkten tillerkännas högsta prioritet vid avgörandet av frågan hur tillsynsverksamheten bör organiseras.

Att effektivitet i detta sammanhang bör vara liktydigt med kompetens och erfarenhet hos tillsynsorganet samt med möjlighet, rätt och skyldighet för detta att snabbt ingripa gentemot konstaterade missförhållanden är en ståndpunkt, som rimligen inte heller kan bli föremål för delade meningar, framhåller utredningen och fortsätter.

Att delat ansvar innebär en försvagning av effektiviteten borde egentligen inte behöva utsägas, men vi nödgas här understryka detta. Ty i diskussionen om sparbankstillsynen har sedan årtionden tillbaka effektivitetssynpunkten skjutits i bakgrunden till förmån för vad man med en gemensam beteckning skulle kunna kalla lokala hänsyn. Det har sålunda antagits att problematiken inom sparbanksverksamheten skulle vara av den art att tillsynen i betydande omfattning och med stor fördel borde omhänderhavas av lokala organ. Vi ämnar inte bestrida att flertalet sparbanker är lokalt förankrade, att deras kreditgivning är förhållandevis okomplicerad o. s. v., och vi vill gärna hålla med om, att kompetenta lokala krafter bör anlitas för det löpande revisionsarbetet och därmed befria tillsynsorganisationen från rutinkontroller. Men vad vi inte kan medgiva är att dessa omständigheter tages till intäkt för att konservera uppdelningen av tillsynsansvaret på olika statliga myndigheter, helst då dessa har helt väsensskilda uppgifter och sakkunskap. För länsstyrelserna är och förblir sparbankstillsynen en perifer angelägenhet, som inte visat sig tillräckligt omfattande för att motivera tillsättandet av ens deltidsanställda specialföredragande med särskild sakkunskap på området. Länsstyrelserna känner sig därför, helt naturligt, i behov av att — även i fall där det ej är i lag förutsatt — konsultera den centrala fackmyndigheten, som enbart under 1960 hade att besvara 210 skriftliga remisser från länsstyrelserna i sparbanksärenden. De allra flesta av de sålunda remitterade ärendena hade säkerligen kunnat avgöras direkt av sparbanksinspektionen utan nackdel för sparbankerna. Även om ärenden förekommit, där vederbörande länsstyrelses lokala sakkunskap varit av betydelse, torde dock de fall, då en länsstyrelse kommit till annat beslut än sparbanksinspektionen förordat, vara fåtaliga. Det torde nämligen kunna förutsättas, att en länsstyrelse endast undantagsvis går emot en uppfattning som hävdas av en myndighet med erfarenhet från hela sparbanksväsendet och med ansvar för att liknande sparbanksärenden bedöms enhetligt oberoende av till vilket län de hör.

Vad härefter beträffar frågan om vilken betydelse man bör tillmäta värdet av en närmare anknytning av sparbankstillsynen till lokala organ anser utredningen att lokala synpunkter inte behöver bli mindre beaktade om länsstyrelserna förlorar sin beslutanderätt i sparbanksfrågor. Utredningen erinrar om att lokala synpunkter i förekommande fall kommer till uttryck

i sparbanks framställning och framhåller att länsstyrelsen kommer att ha möjlighet att i yttrande till tillsynsmyndigheten framföra alla de synpunkter den finner böra knytas till framställningen. Det påpekas att så även kan ske genom muntliga kontakter. För att inhämta kompletterande upplysningar — t. ex. i ett mera komplicerat byggnadsärende — kan vara lämpligt att inspektionen också besöker platsen i fråga. En fackmyndighet med överblick över hela sparbanksväsendet bör för övrigt enligt utredningen ha lättare än en lokal myndighet att, även med iakttagande av vägande lokala synpunkter, fatta beslut, som tillgodoser kravet på rimlig enhetlighet i rätts-tillämpningen inom landet i dess helhet. Det torde — framhåller utredningen — vara svårt att hävda att en sådan ordning för ärendenas handläggning skulle bli till nackdel för sparbankerna eller leda till mindre riktiga resultat än nuvarande system.

Utredningen framhåller slutligen att det icke kan anses rationellt att en inspektion, som uteslutande sysslar med tillsynsuppgifter och som därför har en speciell kompetens, skall vara tvungen att gå omvägen över vederbörande länsstyrelse för att förmå en tredskande sparbanksledning att respektera vad lag och författning föreskriver. Från länsstyrelsernas egen synpunkt borde det te sig som en lättnad att slippa ifrån det ansvar som åtföljer förfoganderätten över tillsynens yttersta maktmedel.

Utredningen övergår här efter till vissa frågor rörande de allmänna revisorerna i sparbankerna. Såsom av det föregående framgått innebär utredningsförslaget på denna punkt att befogenheten att utse de allmänna revisorerna överflyttas från länsstyrelsen till den centrala tillsynsmyndigheten.

Utredningen anmärker härvidlag inledningsvis, att en god revision av sparbankerna är ägnad att effektivisera deras verksamhet, öka insättarnas trygghet och underlätta tillsynsmyndighetens granskningsarbete genom att på ett tidigt stadium undanröja förekommande fel och brister. Den lättnad i inspektionsarbetet som en sådan revision kan åstadkomma är därjämte — framhålles det — ägnad att minska de friktioner som kan uppkomma mellan tillsynsmyndigheten och den inspekterade kreditinrättningen.

Genom samråd under hand med Svenska bankföreningen, Sveriges jordbrukskassaförbund och sparbanksinspektionen har utredningen sökt bilda sig en uppfattning om affärsbankernas, jordbrukskasserörelsens och sparbankernas ungefärliga kostnader för såväl den interna revisionen som den av de allmänna revisorerna utövade kontrollen. Vad som härvid framkommit har givit vid handen att affärsbankernas och jordbrukskasserörelsens revisionsutgifter i förhållande till inlåningen är av ungefär samma storleksordning, medan sparbankernas motsvarande kostnader blott är tredjedelen så stora. Jämförelserna tyder överhuvud enligt utredningens bedömning på att sparbankernas interna kontroll har väsentligt mindre omfattning än den som utövas i de andra kreditinstitutionerna. En omständighet som ytterligare stöder denna uppfattning är, påpekas det, att sparbanksinspektio-

nen i icke ringa omfattning tynges av arbetsuppgifter, som bank- och fondinspektionen icke behöver befatta sig med, enär motsvarande arbete hos affärsbanker och jordbrukskreditkassor ombesörjs av dessa kreditinstitutioners interna kontrollorgan.

Med hänsyn till sålunda anförda förhållanden anser utredningen att allmänna revisorer är erforderliga i sparbankerna åtminstone tills vidare. Om sparbankstillsynen överflyttas till ett centralt inspektionsorgan bör länsstyrelserna emellertid enligt utredningens mening icke längre tillsätta allmänna revisorer.

Utredningen framhåller att det är angeläget för sparbankerna att allmänna revisorer tillsättes uteslutande i syfte att erhålla de för arbetet mest lämpade samt erinrar om att det under den tid allmänna ombud ännu förekom gång efter annan riktades anmärkningar mot sättet för deras rekrytering och att departementschefen i 1955 års proposition med förslag till SpL också underströk vikten av att till allmänna revisorer utses personer som verkligen har goda kunskaper på det ekonomiska området. Utredningen påpekar att ett relativt stort antal av de nuvarande allmänna revisorerna är länsstyrelsetjänstemän och anför i fortsättningen.

Det har beträffande de allmänna ombuden tidigare brukat anföras att de var värdefulla som juridiska rådgivare åt sparbankerna. Ur denna synpunkt kan givetvis länsstyrelsetjänstemän vara särskilt lämpade även som allmänna revisorer. Behovet av juridisk sakkunskap i sparbankernas revision kan dock, där sparbanks huvudmän så finner påkallat, tillgodoses genom att huvudmännen utser juridiskt kunniga personer till revisorer. I mån av myndighets medgivande kan länsstyrelsetjänstemän utses att inneha dylika uppdrag såsom bisysslor. Om den myndighet som förordnar allmänna revisorer icke är bunden till vissa yrkeskategorier kan den även i fortsättningen utse länsstyrelsetjänstemän till revisorer, där dessa befinner lämpade för uppgiften i fråga. Därjämte kan en förbättrad juridisk vägledning åstadkommas genom konsulentverksamhet i sparbanksföreningens regi.

Om till allmän revisor utses en person, som sparbanksinspektionen anser mindre lämplig, måste samarbetet mellan revisorn och inspektionen bli lidande. För länsstyrelsen blir det med nuvarande anordning naturligt att på sparbanksinspektionen lägga ansvaret för fullföljande av eventuella förslag från revisorerna, något som i och för sig kan vara befogat men som ger länsstyrelsens medverkan i ärendet en rent formell karaktär.

Den nuvarande anordningen, där den allmänne revisorn förordnas av länsstyrelsen, instrueras av sparbanksinspektionen och är skyldig rapportera till båda, måste från revisorns synpunkt te sig komplicerad, åtminstone i sådana fall där inspektionen och länsstyrelserna har olika uppfattning i ett visst ärende.

Även andra väsentliga fördelar skulle enligt utredningen vara förenade med att de allmänna revisorerna utses av den centrala tillsynsmyndigheten, bl. a. med avseende på rekryteringen. Utredningen anför.

Det förekommer endast i mycket få fall att en och samma person utses till allmän revisor för sparbanker inom mer än ett län, ehuru det säkerligen med hänsyn till både förekomsten av kompetenta revisorer och intresset

av att effektivt utnyttja dessa skulle varit till gagn med ett mera intensivt revisorssambruk över länsgränserna. Om den centrala tillsynsmyndigheten utser revisorerna kommer denna olägenhet att försvinna. Vidare blir en minskning av antalet revisorer möjlig om en och samma person i större utsträckning än vad nu är fallet utses att revidera flera sparbanker. Bristen på kvalificerade revisorer gör en sådan minskning än mera önskvärd. Revisorer med förordnanden i flera sparbanker skulle komma att förvärva speciell sakkunskap i sparbanksfrågor. Detta bör vara till fördel både för sparbankerna och för tillsynsmyndigheten i dess kontakter med vederbörande revisor. En minskning av totala antalet revisorer bör även ge tillsynsmyndigheten större möjligheter att samla grupper av revisorer till överläggningar för utbyte av informationer och för diskussioner om de effektivaste och smidigaste formerna för sparbanksrevision.

Om den centrala tillsynsmyndigheten får befogenhet att förordna revisorer kan — framhåller utredningen — den nuvarande bestämmelsen i 81 § SpL, enligt vilken förordnande av allmän revisor skall ske med ledning av förslag från handelskammare, utgå. Tillsynsmyndigheten bör kunna anförtros att självständigt förordna de revisorer som myndigheten finner lämpliga. Tillsynsmyndigheten ställes visserligen, särskilt då allmänna revisorer för första gången skall utses centralt, inför vissa svårigheter på grund av det stora antalet sparbanker i riket. Dessa svårigheter bör dock kunna övervinnas genom samråd under hand med sparbankernas egna organisationer samt med länsstyrelser, handelskammare och andra organ med god lokal personkänedom.

Med den tolkning som i nuvarande praxis ges åt SpL är förordnandena personliga och får icke avse t. ex. viss revisionsbyrå. Även i fortsättningen är denna anordning enligt utredningens mening lämplig. För underlättande av revisionen förordas dock att i lagen införes en bestämmelse som ger den allmänna revisorn rätt att vid revisionen anlita biträde i den mån tillsynsmyndigheten medger detta. Vederbörande sparbank bör därvid höras. Den invändning som kan göras mot anlåtande av biträde synes utredningen närmast vara att en dylik delegering av revisionsarbetet kan vara ägnad att försvaga banksekretessen. Att så skulle ske behöver emellertid enligt utredningen knappast befaras om den till allmän revisor förordnade själv påtager sig ansvaret för revisionens fullgörande och därmed även för valet av biträde.

Därest de allmänna revisorerna i fortsättningen utses centralt, och länsstyrelserna icke har att besluta i banktekniska frågor, blir de återstående sparbanksärendena hos länsstyrelserna enligt utredningens mening av så begränsad omfattning, att praktiska skäl talar för att de överföres till central handläggning, där icke alldeles speciella omständigheter motiverar undantag härifrån. Ger man företräde åt kravet på effektivitet och anser man att en central fackmyndighet kan och bör fatta sina egna beslut, leder detta, framhålles det, med nödvändighet till att behovet av länsstyrelserna som beslutande instans i sparbanksärenden praktiskt taget bortfaller.

I två fall anses det emellertid motiverat att låta länsstyrelserna även i

fortsättningen behålla sina hittillsvarande befogenheter. Det första fallet avser sådana i 81 § SpL angivna ärenden, som angår förvaring av sparbanks värdehandlingar under utomordentliga omständigheter, det andra registreringsärenden. I avseende på registreringsfrågan anför utredningen följande.

Vi vill inte bestrida att det vid första påseende kan te sig irrationellt att hos länsstyrelserna bibehålla handläggningen av registreringsfrågor om praktiskt taget alla övriga sparbanksärenden handlägges centralt. Att vi föredrar länsstyrelse som registreringsmyndighet beror på flera omständigheter. En av dessa har redovisats av 1948 års sakkunniga, nämligen det praktiska i att en och samma myndighet för såväl handels- och föreningsregister som sparbanksregister. Från allmänhetens synpunkt är det vidare en bestämd fördel att alla dessa register är tillgängliga på samma plats. Kompletteringar av förekommande ofullständigheter i uppgifter om firmateckning, styrelses sammansättning samt erforderligt kungörelseförfarande i ortstidningar m. m. ombesörjes sannolikt snabbare och lättare av länsstyrelserna.

Slutligen måste det från kostnadssynpunkt vara fördelaktigare att utnyttja de registreringsorgan som redan existerar än att inrätta och föra ett centralt sparbanksregister.

Sammanlagning av sparbanksinspektionen med bank- och fondinspektionen. Efter att ha prövat de olika argument som talar för och mot en sammanslagning av sparbanksinspektionen med bank- och fondinspektionen har utredningen funnit att övervägande skäl nu föreligger för en sådan sammanslagning.

Utredningen granskar till att börja med de skäl som vanligtvis åberopas mot en gemensam kontroll av sparbanker och andra kreditinrättningar.

En invändning mot en sammanslagning, som under hand framförts till utredningen från sparbankshåll, är att en fristående sparbanksinspektion bättre än en gemensam inspektion borde kunna hävda de intressen som sparbankerna har anledning att göra gällande i olika sammanhang. Enligt utredningen synes det emellertid uppenbart, att en statlig tillsynsmyndighet icke vare sig kan eller får ha till uppgift att fungera som goodwillfrämjare för de kreditinrättningar som står under dess tillsyn. Utredningen anför.

I den mån invändningen skulle syfta till att i sparbankstillsynen inrymma propagandaverksamhet tar vi sålunda helt avstånd därifrån och vi stöder oss härutinnan på både lagstiftning och tradition. En statlig inspektionsmyndighets auktoritet blir i hög grad beroende på att dess opartiskhet står utom diskussion. I den mån invändningen har sin grund i farhågor för att en för samtliga bankinrättningar gemensam tillsynsmyndighet vid intresse-motsättningar mellan olika slags institut icke skulle tillräckligt beakta sparbankssynpunkter utan anse tillsynen över affärsbankerna som sin primära uppgift vill vi understryka, att bank- och fondinspektionen sedan många år kunnat utöva tillsyn över såväl affärsbanker som jordbrukets kreditkassor utan att förlora någotdera av dessa kreditinstituts förtroende. Och skulle — mot all rimlig förmodan — det gemensamma tillsynsorganet brista i objektivitet gentemot sparbankerna torde Svenska sparbanksföreningen äga goda möjligheter att vinna rättelse. Sparbanksväsendets djupa rötter i det svenska samhället och dess vitt förgrenade anknytningar till inflytelserika

institutioner utgör en garanti för att sparbankernas intressen även i framtiden kommer att tillbörligt beaktas. Svenska sparbanksföreningens mångåriga historia ger åtskilliga exempel på sparbankernas starka inflytande i svenskt samhällsliv.

Den omständigheten att sparbankerna själva bekostar inspektionen har, framhåller utredningen, ävenledes åberopats som ett skäl för att sparbankerna också bör ha inflytande på hur inspektionen skall organiseras. I likhet med 1948 års sparbankssakkunniga vill utredningen emellertid understryka att inspektionen bör organiseras uteslutande i syfte att skapa största möjliga effektivitet i tillsynen.

Inom sparbanksväsendet betonas också starkt sparbankernas särart som skäl för att de bör ha en särskild inspektion. Denna inställning kan möjligen enligt utredningens uppfattning vara förståelig i fråga om sparbanker, vilkas utlåning så gott som uteslutande består av fastighetskrediter, låt vara att även andra kreditinstitut under senare år till följd av den stegrade bostadsproduktionen kommit att alltmera ägna sig åt fastighetsbelåning. I fråga om sparbanker åter, som vid sidan av sina alltid betydande fastighetskrediter även arbetar i hård konkurrens på delvis samma områden som andra kreditinstitut, är det, framhåller utredningen, ur inspektionssynpunkt naturligare att betona likheterna med dessa senare institut än särdragen. Att upprätthålla ett system med skilda inspektioner för, å ena sidan, en sparbank och, å andra sidan, affärsbankskontor och jordbrukskreditkassor ter sig särskilt egendomligt på orter, där sparbanken har större omslutning än de övriga kreditinrättningarna och där samtliga riktar sig till en kundkrets som i stor utsträckning är gemensam.

Utredningen erinrar vidare om att sparbankerna genom den nu gällande sparbankslagens tillkomst i flera hänseenden fått vidgade befogenheter bl. a. genom höjning av insättningsmaximum och genom ökad rätt att inom den s. k. fria sektorn mottaga inlåning på annan räkning än sparbanksräkning. Sparbankerna har visserligen utnyttjat de sålunda vidgade befogenheterna i ytterst varierande utsträckning och överhuvud endast i fråga om överinsättningsräkning begagnat sig av den i större omfattning; särskilt checkräkning och uppsägningsräkning representerar en mycket ringa andel av den fria sektorn.

Det finns emellertid enligt utredningens mening ingen anledning antaga att sparbankernas utnyttjande av den fria sektorn inom en överskådlig framtid kommer att upphöra eller gå tillbaka. Tvärtom kan man förutsätta — anför utredningen — att konkurrensen mellan sparbanker, jordbrukskreditkassor, affärsbanker och postbanken i fortsättningen blir sådan, att åtminstone de större och medelstora sparbankerna kommer att i möjligaste mån utnyttja den fria sektorn. Utredningen erinrar för övrigt i sammanhanget bl. a. om en framställning hos Kungl. Maj:t 1961 av Svenska sparbanksföreningen om utvidgning av den fria sektorn.

Sparbankerna är, framhåller utredningen vidare, icke ensamma om att ha utvidgat sin rörelse till att avse områden som tidigare på grund av tradi-

tion eller lagbestämmelser varit stängda för dem. Införandet för några år sedan av kapitalsamlingsräkningen i affärsbankerna innebar sålunda att dessa gav sig in på ett verksamhetsfält som tidigare i stor utsträckning varit förbehållet sparbankerna.

Utredningen fortsätter.

De facto har genom sådana åtgärder ett närmande mellan olika kreditinstituts rörelsegrenar successivt ägt rum, ehuru det klart framgår att den hittillsvarande expansionen på det område inom sparbankernas fria sektor som ursprungligen antogs mest bidra till en ökad konkurrens från sparbankernas sida, nämligen checkräkningen, blivit ytterst obetydlig. Det är dock icke osannolikt att checkräkningarna även inom sparbankerna efter hand blir mer anlitade, i den mån den inom övriga kreditinstitut aktuella tendensen till att alltmer anlita check som betalningsmedel fortsätter.

Enligt utredningens uppfattning kommer kravet på en enhetligare tillsyn under alla förhållanden — i och med den fortgående utjämnningen av olikheter mellan olika kreditinstitut — att öka i styrka om icke ett definitivt avgörande i tillsynsfrågan snart träffas.

Utredningen berör också i sammanhanget tillkomsten av Sparbankernas bank, varigenom sparbankerna fått ett organ som kan driva bankrörelse för tillgodoseende av för sparbankerna gemensamma ändamål. Bankens viktigaste uppgift är att vara ett likviditetsorgan för sparbankerna, d. v. s. den har att förvalta sparbankernas banktillgodohavanden och lämna sparbankerna kortfristiga krediter. Sparbankerna kan genom anlitan av den gemensamma banken tillgodose sina kunder i fråga om transaktioner som de eljest icke har möjlighet eller rätt att vidtaga.

Man har anledning antaga — framhåller utredningen — att sparbankernas genom Sparbankernas bank inledda konkurrens med andra kreditinstitut icke på många år kan bli av större betydelse för affärsbankerna med deras mångfaldiga och starka anknytningar till storföretagen inom det privata näringslivet. Det synes emellertid utredningen uppenbart, att de föreliggande möjligheterna måste stimulera till ökad konkurrens mellan å ena sidan större sparbanker och å den andra provinsbanker, storbankernas avdelningskontor och jordbrukskreditkassorna.

Sparbankernas bank står nu under tillsyn av bank- och fondinspektionen. Denna anordning möter så vitt utredningen funnit inga invändningar i sparbanksvärlden. Med den nyckelställning Sparbankernas bank intar som förmedlare av många av sparbankernas rent kommersiella transaktioner anser utredningen det knappast rationellt att banken och sparbankerna inspekteras av olika organ.

Ett ytterligare förhållande som talar för skapandet av en gemensam bankinspektion är enligt utredningens mening att det vid grundandet av en ny penninginrättning liksom vid filialbildning måste vara en fördel, att erforderlig hänsyn kan tas ej endast till redan bestående företag inom samma gren av kreditväsendet utan även till övriga penninginrättningar, som kan få sina intressen berörda. Både i dessa och andra fall kan en gemensam

tillsynsmyndighet få en viktig samordnande mission att fylla. Utredningen anför.

En inspektion som har överblick över en större del av kreditväsendet och som i förekommande fall kan klargöra ett sakläge, som med fakta underbygger av sparbankerna framförda argument, bör kunna göra detta med större auktoritet än en inspektion, vars erfarenhet är begränsad till sparbankernas egen sfär.

Sparbankerna kan vid samråd med en för dem och övriga kreditinstitut gemensam inspektion erhålla råd och upplysningar, som kan vara dem själva till nytta vid bedömningen av bl. a. flerbankskunder och kommersiella kreditrisker. Jn bredare och djupare erfarenheter denna inspektion har av kreditväsendet i allmänhet, desto värdefullare blir dess rådgivning till de kreditinstitut som står under dess tillsyn.

En gemensam inspektion får ett betydande ansvar för att sparbankernas berättigade intressen i olika avseenden tillgodoses i frågor, som berör flera grupper av kreditinstitut. Detta ansvar kan icke rimligen åvila den nuvarande bank- och fondinspektionen, vilken saknar den omedelbara och kontinuerliga kontakt med sparbankerna som är en förutsättning för en ingående kännedom om alla frågor av vital betydelse för sparbankerna själva.

En gemensam tillsynsmyndighet för sparbanker och andra banker innebär enligt utredningens mening vissa fördelar också vid genomförandet av olika kreditpolitiska åtgärder. Utredningen anför.

Under senare år har frågorna om olika kreditinstituts medverkan i åtgärder som syftar till ekonomisk stabilitet kommit att spela en betydande roll i den ekonomiska politiken. Genom överenskommelser mellan riksbanken och affärsbanker, sparbanker, jordbrukskreditkassor samt försäkringsbolag har likviditeten i olika kreditinstitut och dessas utlåning reglerats i nyss nämnda syfte. I dessa överenskommelser har de inspekterande myndigheterna icke direkt deltagit. Åtminstone i fråga om affärsbankernas utlåning har emellertid den inspekterande myndigheten anlitats för utredningar som kan ha varit ägnade att tjäna till ledning vid riksbankens ställningstaganden i dessa frågor. Åtgärder i kreditbegränsande riktning kan knappast vidtagas mot endast en grupp av penninginstitut utan att risk uppkommer för en mindre lämplig fördelning av institutens medverkan för att trygga en stabilitet i den ekonomiska utvecklingen inom landet. Riskerna för att ojämnheter uppkommer i de åtaganden som kreditinstituten har att fullgöra i dessa avseenden bör bli mindre, därest inspektionsmyndigheten är gemensam för flertalet kreditinstitut.

Utredningen finner det angeläget att sparbankerna i fortsättningen inspekteras med kortare tidsintervaller än de nuvarande om i allmänhet fem till sju år. Utredningen anför.

Enligt vad vi erfarit har flera sparbanksundersökningar under senare tid givit belägg för att vid en låg inspektionsfrekvens försämringar i en sparbanks skötsel — även bortsett från rena försäkringsfall — kan fortskrida relativt långt utan att uppmärksammas.

En ökad inspektionstäthet är med hänsyn till nyss nämnda förhållande önskvärd och ägnad att göra inspektionerna kortare och enklare. Den skapar vidare en intimare kontakt mellan inspektionsmyndigheten och sparbankerna. Detta leder i sin tur till ett ökat ömsesidigt utbyte av informatio-

ner med bättre möjlighet för tillsynsmyndigheten att delge den enskilda sparbanken sina synpunkter.

I betraktande av det nu anförda synes tidsintervallerna mellan undersökningar i en och samma sparbank som regel icke böra överstiga två år.

Vi vill i detta sammanhang understryka, att en förbättring av sparbankernas interna kontroll skulle i hög grad förenkla tillsynsverksamheten och därmed underlätta en ökad inspektionsfrekvens.

Utredningen fastslår härefter att en tillfredsställande inspektionstäthet icke kan åstadkommas utan personalförstärkning inom inspektionen. Mot en sådan på effektivitetsskäl grundad förstärkning av inspektionen har man, såvitt utredningen förstått av överläggningar med representanter för Svenska sparbanksföreningen, ingen invändning från sparbankshåll. Enligt utredningens mening kan personalförstärkningen hållas inom en mera begränsad ram om de båda inspektionerna sammanslås. En dylik sammanslagning skulle dessutom ge tjänstemännen förbättrade befordringsmöjligheter. Detta i förening med den vidare utblicken från ett verk, som spänner över större delen av kreditväsendet, borde vara stimulerande för arbetet och motverka den tendens till täta ombyten på särskilt byrådirektörstjänsterna, som karaktäriserar den nuvarande sparbanksinspektionen.

Utredningens förslag till organisation för den nya bankinspektionen, vars chef avses få titeln generaldirektör, innebär att sparbankstillsynen skall ombesörjas av en särskild avdelning inom inspektionsmyndigheten, sparbanksavdelningen, med en sparbanksinspektör som chef. I övrigt föreslås — i syfte att möjliggöra en stegrad inspektionsfrekvens — att den nuvarande sparbanksinspektionens personal förstärkes. Sålunda förordas att en förste byråsekreterartjänst ändras till byrådirektörstjänst och att två nya byrådirektörstjänster inrättas. Härigenom ökas antalet sådana tjänster till sammanlagt fem. Personalen föreslås vidare bli utökad med en byråinspektör och en assistent.

Den nya bankinspektionen förutsättes i övrigt bestå av en bankavdelning — motsvarande den hittillsvarande bankbyrån — med en bankinspektör som chef samt, liksom för närvarande, av en jordbrukskassebyrå, en fondbyrå och en administrativ byrå under ledning av var sin byråchef.

Kostnadsmässigt innebär utredningsförslaget att de årliga utgifterna för den nya bankinspektionen kommer att uppgå till ca 925 000 kronor. De sammanlagda utgifterna för bank- och fondinspektionen och sparbanksinspektionen belöper sig för närvarande till 830 000 kronor per år. Liksom hittills avses kostnaderna bli täckta genom bidrag från de under inspektionens tillsyn stående kreditinstitutet.

I övrigt torde beträffande organisationen och därmed sammanhängande spörsmål få hänvisas till betänkandet s. 88—93.

III. Remissyttrandena

Vid remissbehandlingen har — som redan antytts — utredningens förslag i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Sex länsstyrelser har emellertid motsatt sig att länsstyrelsernas nuvarande tillsynsuppgifter överföres till en central inspektionsmyndighet. En länsstyrelse — länsstyrelsen i Gotlands län — har uttalat, att den anser att olägenheterna med det nuvarande systemet inte är så betydande att utredningens förslag bör genomföras om man på ledande sparbankshåll bestämt motsätter sig att så sker. I annat fall vill länsstyrelsen emellertid inte motsätta sig att förslaget genomföres. Några länsstyrelser har också uttryckligen avstyrkt förslaget om sammanslagning av sparbanksinspektionen med bank- och fondinspektionen. Svenska sparbanksföreningen har genomgående kritiserat de av utredningen framförda synpunkterna och helt avstyrkt dess förslag. Ej heller Sparbankernas bank har ansett sig kunna tillstyrka förslaget.

Utredningens ställningstagande, att sparbanksinspektionen även i fortsättningen bör bedrivas av statlig myndighet och sålunda inte överföres i sparbankernas egen regi, har överlag godtagits utan diskussion.

Svenska sparbanksföreningen har i denna del endast gjort det uttalandet att ytterligare erfarenhet av det i Finland tillämpade inspektionssystemet bör vinnas, innan frågan om en liknande ordning i Sverige göres till föremål för prövning.

Sparbankernas bank, som är av samma uppfattning som sparbanksföreningen, anknyter sitt bedömande av spörsmålet till den av utredningen även berörda frågan om en central revisionskontroll i sparbanksväsendets egen regi, vilken banken finner intressant och värd allt beaktande. Banken anför att frågan om sådan kontroll sedan länge varit föremål för diskussion bland sparbankerna och fortsätter.

Det finnes enligt bankens mening icke anledning antaga annat än att sparbankerna genom en utbyggnad av den studie- och konsulentverksamhet, som bedrivs inom sparbankernas centrala organisationer, skulle kunna skapa en central tillsyn i egen regi, som fyller alla rimliga anspråk på effektivitet. Frågan synes väl värd närmare övervägande, men enligt bankens mening synes ytterligare erfarenhet av det i Finland tillämpade inspektionssystemet böra vinnas, innan en liknande ordning i vårt land göres till föremål för slutlig prövning. Enligt bankens mening har utredningen ej framlagt några övertygande skäl för sin negativa inställning mot alternativet att överföra tillsynsfunktionerna till ett av sparbankerna själva upprättat organ.

De remissinstanser som tillstyrkt utredningens förslag i fråga om länsstyrelsernas befattning med tillsynen eller lämnat förslaget härom utan erinran — statskontoret, riksrevisionsverket, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, överståthållarämbetet, 17 länsstyrelser, fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, Svenska bankföreningen, Sveriges jordbrukskassaförbund och Föreningen Auktoriserade

revisorer — har i stor utsträckning inskränkt sig till kortfattade kommentarer. I vissa fall gör man dock något utförligare uttalanden.

Fullmäktige i riksbanken framhåller, att den nuvarande uppdelningen av sparbankstillsynen på länsstyrelserna och sparbanksinspektionen är historiskt förklarlig, men anser att de skäl som numera kan anföras för länsstyrelsernas medverkan inte är av den styrka, att de kan vara avgörande. Fullmäktige tillstyrker därför utredningens förslag.

Fullmäktige i riksgäldskontoret erinrar om att fullmäktige vid tillsynsfrågans behandling 1954 ansett att länsstyrelsernas medverkan vid sparbankstillsynen var värdefull. Den av 1961 års utredning förda argumenteringen och de skäl, som anförts till stöd för densamma, har emellertid övertygat fullmäktige om att någon berättigad invändning numera inte torde kunna göras mot att sparbankstillsynen koncentreras till en enda fackmyndighet och att länsstyrelsernas befattning med hithörande frågor i samband därmed i allt väsentligt upphör. Fullmäktige anser sig sålunda böra biträda utredningens förslag men förutsätter att vad utredningen kallat lokala hänsyn skall kunna i tillbörlig utsträckning tillgodoses även inom den nya organisationen.

Även om vissa omständigheter såsom länsstyrelsernas lokalkännedom och personliga kontakter med sparbanksmännen allttjämt kan anföras som skäl för att länsstyrelserna bör utöva tillsyn över sparbankerna, anser sig *länsstyrelsen i Uppsala län* böra konstatera att en centralisering av tillsynen numera är i princip riktig och naturlig.

Länsstyrelsen i Kalmar län framhåller att en länsstyrelses beslut ytterst sällan avviker från det yttrande som avgivits av sparbanksinspektionen. Länsstyrelsen finner detta naturligt eftersom länsstyrelserna i svårbedömbara fall ej anser sig besitta tillräcklig erfarenhet och sakkunskap. Då det reella avgörandet i dessa frågor sålunda oftast ligger hos inspektionen finns enligt länsstyrelsens uppfattning ej någon anledning motsätta sig en formell överflyttning av beslutanderätten till den centrala tillsynsmyndigheten och detta så mycket mindre — betonas det — som varje lätnad av länsstyrelsens arbetsbörda måste hälsas med största tillfredsställelse.

Andra länsstyrelser uttalar sig i samma riktning.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser att tillsynen över sparbankerna vinner i effektivitet och enhetlighet om den utövas av endast en myndighet.

Liknande uttalanden göres även i detta hänseende av *andra länsstyrelser*.

Länsstyrelsen i Malmöhus län uttalar att tillsynen, sådan den nu är organiserad, är förenad med påtagliga svagheter. Länsstyrelsen vill därför inte göra någon erinran mot förslaget, ehuru det kan befaras att länsstyrelsernas kontakter med sparbankerna och deras verksamhet minskas och att länsstyrelsen följaktligen får sämre möjligheter än hittills att i förekommande fall bedöma sparbankernas problem.

Länsstyrelsen i Östergötlands län finner att uppdelningen av tillsynsverksamheten på två organ inte är rationell. Länsstyrelsen anför.

Uppdelningen medför dubbelarbete, tidsutdräkt, möjlighet till kompetenskonflikter och oklarhet beträffande ansvarsfördelningen. Genom tillkomsten av nu gällande sparbankslag ha länsstyrelsernas befogenheter i fråga om sparbankerna avsevärt beskurits, samtidigt har sparbankernas verksamhetsfält vidgats och sparbankerna sammanslagits till större enheter. Ökningen av landskansliernas viktiga arbetsuppgifter utan personalförstärkning gör att tillräcklig uppmärksamhet av länsstyrelsen icke kan ges sparbanksväsendet. Länsstyrelsen har därför icke något att erinra mot förslaget att avlasta länsstyrelsen flertalet uppgifter beträffande sparbankerna.

Även *länsstyrelsen i Kopparbergs län* pekar på det med nuvarande ordning förekommande dubbelarbetet och framhåller därjämte som skäl för en centralisering att utvecklingen av sparbankernas verksamhet medfört att deras särdrag inte längre är så framträdande som tidigare.

Länsstyrelsen i Kristianstads län erinrar om att länsstyrelsernas ställning inom sparbankstillsynen förändrats genom slopandet av de allmänna ombuden samt anför.

Genom 1955 års lagstiftning ersattes de allmänna ombuden av allmänna revisorer. Länsstyrelsen vill ingalunda göra gällande, att erfarenheterna av denna revisionsorganisation icke äro goda, men länsstyrelsens befattning och kontakt med sparbankerna förändrades härigenom helt. De allmänna ombudens berättelser granskades omsorgsfullt på länsstyrelsen och gävo ofta anledning till en fruktbar kontakt med sparbankerna. Den reella granskningen av de allmänna revisorernas rapporter ligger däremot hos sparbanksinspektionen, och det är i realiteten sparbanksinspektionen och icke länsstyrelsen, som i dessa ärenden förhandlar med sparbankerna och beslutar om vilka åtgärder som skola vidtagas. Endast om tvångsåtgärd befinnes vara påkallad är det länsstyrelsen som har den formella beslutanderätten. Denna tudelning av tillsynsverksamheten är otillfredsställande och icke ägnad att befordra effektiviteten i verksamheten. Tudelningen kan innebära dubbelarbete och tidsutdräkt och kompetenskonflikter äro icke heller uteslutna.

Länsstyrelsen anser sålunda att tillsynen över sparbankernas ekonomiska förvaltning bör ligga hos en och samma myndighet, och då en återgång till länsstyrelsen som exklusiv tillsynsmyndighet icke är tänkbar, är enligt länsstyrelsens mening enda alternativet att en central myndighet övertar nu berörda tillsynsuppgifter.

I fråga om andra ärenden än sådana som berör revisionen är länsstyrelsen av samma uppfattning och anför.

De sparbanksärenden, som länsstyrelsen numera, sedan den reella granskningen av revisionsrapporterna övertagits av sparbanksinspektionen, har att laga befattning med äro icke så många, att de kunna giva den eller de befattningshavare som syssla därmed sådan rutin och erfarenhet att de kunna mera självständigt bedöma uppkommande frågor. Följden härav har blivit, att ärendena regelmässigt remitteras till sparbanksinspektionen för yttrande och det torde höra till rena undantagen att länsstyrelsens beslut icke utformas i enlighet med den av inspektionen uttalade meningen. Vad nu sagts talar för att även andra sparbanksärenden än de som röra revisionen böra överflyttas till den centrala myndigheten.

Sedan de allmänna ombuden avskaffats har — framhåller *länsstyrelsen i Gävleborgs län* — länsstyrelsernas möjligheter till insyn i sparbankernas verksamhet alltmer begränsats. Därmed har också, anför länsstyrelsen, det tidigare skälet för länsstyrelsernas tillsyn — deras förtrogenhet med sparbankernas verksamhet — bortfallit. Länsstyrelsen, som anser att det icke bör ifrågakomma att enbart av traditionella och känslomässiga skäl bibehålla länsstyrelserna vid tillsynen, vill därför inte motsätta sig att deras befattning med tillsynsuppgifterna upphör. Länsstyrelsen fortsätter.

Det är att antaga att från sparbankshåll icke kommer att resas invändningar mot en omläggning av tillsynsverksamheten. Även för sparbankernas del torde nämligen ha uppstått vissa »kontaktsvårigheter» i förhållande till länsstyrelsen. Tidigare var det icke ovanligt, att sparbankernas ledning tog personlig kontakt med vederbörande befattningshavare inom länsstyrelsen för att diskutera någon sparbankens angelägenhet, ofta av rent juridisk natur. Sådana kontakter bli numera allt sällsyntare.

Några mera påtagliga olägenheter av den rådande kompetensuppdelningen mellan länsstyrelserna och den centrala sparbanksinspektionen i fråga om tillsynen över sparbankerna har väl i praktiken — uttalar *länsstyrelsen i Västmanlands län* — såvitt är känt ej kunnat påvisas. Ur rent principiell synpunkt kan däremot den nuvarande tudelningen av befogenheter och ansvar — framhålles det — te sig mindre rationell. Väsentligare för frågans bedömande torde likväl enligt länsstyrelsens mening vara, att med tiden skillnaden mellan de olika kategorierna av banker och övriga kredit- och penninginrättningar minskat och att utvecklingen synes gå vidare i denna riktning. Länsstyrelsen anför vidare.

Den sparbankernas särart i förhållande till övriga bank- och kreditinstitut, som oftast har åberopats som kanske det främsta skälet för bibehållandet av den nuvarande ordningen för tillsynen, tenderar sålunda att bli allt mindre märkbar. Denna tendens liksom den samhällsekonomiska utvecklingen i stort aktualiserar i sin tur behovet av en vid överblick och en samordnad tillsyn över så stora delar av penningmarknaden och kreditväsendet som möjligt. Ett led i denna samordning skulle onekligen en sammanslagning av sparbanksinspektionen med bank- och fondinspektionen utgöra. Inom ramen för en dylik gemensam centralinspektion hör det lämpligen icke ifrågakomma, att tillsynsbefogenheterna på ett visst avsnitt av inspektionens verksamhetsområde — alltså vad gäller sparbanksväsendet — begränsas eller utformas annorlunda än för övriga områden.

Länsstyrelsen tillstyrker sålunda förslaget.

Även *sparbanksinspektionen* tillstyrker utredningens förslag om överflyttande av länsstyrelsernas tillsynsbefogenheter på ett centralt organ. Inspektionen anlägger emellertid också kritiska synpunkter på förslaget.

Inspektionen anmärker inledningsvis att den viktigaste förutsättningen för ett ställningstagande i tillsynsfrågan alltjämt saknas genom att osäkerhet ännu råder i frågan om en definitivare reglering av gränsdragningen mellan olika kreditinstituts verksamhet. Enligt inspektionens mening är det emellertid önskvärt att ett definitivt ståndpunktstagande nu sker i den hit-

tills med jämna mellanrum återkommande diskussionen om hur tillsynen över sparbankerna lämpligast bör vara ordnad. Dels är — framhålles det — behovet av en förstärkning av undersökningspersonalen trängande och dels är det nuvarande osäkerhetstillståndet rörande sparbanksinspektionens ställning och lokalisering hinderligt vid rekryteringen och även i övrigt en negativ faktor i verksamheten.

De synpunkter på olägenheterna med den nuvarande uppdelningen av sparbankstillsynen, som framförts av utredningen, vinner i det väsentliga sparbanksinspektionens anslutning. Inspektionen vill dock icke gå så långt att den förlämnar endast den helt centraliserade tillsynen epitetet effektiv. Inspektionen anför.

Sedan tillsynsfunktionerna numera blivit i stort sett så uppdelade att den centrala myndigheten sköter den löpande övervakningen och de lokala fungera som administrativ domstol, kan det knappast påstås, att själva uppdelningen skulle utgöra ett verkligt hinder mot effektiviteten i tillsynsverksamheten. De olägenheter som vållas av uppdelningen bestå främst i onödig omgång och tidsutdräkt vid ärendens behandling, ej minst när skiljaktigheter mellan inspektionens och länsstyrelses uppfattning skall avgöras av Kungl. Maj:t. Att centraliseringen av tillsynsfunktionerna — registreringen därvid undantagen — kan vara en rationell åtgärd torde även bestyrkas av det förhållandet, att någon merbelastning i arbetshänseende i samband därmed knappast torde uppkomma för den centrala myndigheten, då nuvarande remissbehandling av eller framställningar i ärenden, som skola avgöras av länsstyrelse, i stället bortfölla.

Blir det föreliggande behovet av arbetskraftförstärkning tillgodosett kan det emellertid enligt sparbanksinspektionens mening icke med fog göras gällande att den nuvarande organisationsformen skulle vara oförenlig med en i stort sett tillfredsställande tillsyn. Förändringar kan visserligen framstå såsom önskvärda och rationella men behöver fördenskull inte betecknas som oundgängliga. Inspektionen anför.

Det synes icke vara självklart att rationaliseringssynpunkterna ensamt skola vara avgörande utan närmare avvägning mot andra faktorer. Det torde i detta fall även finnas skäl av psykologisk art att taga hänsyn till. Det finns enligt inspektionens mening icke anledning att gå emot sparbankernas egna önskemål, därest tillgodoseendet av dessa låter förena sig med en tillsynsorganisation, som väl ur funktionella synpunkter icke är helt ändamålsenlig men dock i stort sett inrymmer ett tillbörligt hänsynstagande till effektivitetssynpunkter. Då inspektionen såsom redan framgått av det ovan anförda icke velat ur enbart sistnämnda synpunkter utdöma det nuvarande systemet — under förutsättning av utökning av undersökningspersonalen och ändring av sättet för förordnande av revisor — har inspektionen varit tveksam vilken vikt som i detta sammanhang borde tillmätas de ändamålsenliga eller rationella momenten i organisationen i den mån dessa moment icke omedelbart vore nödvändiga förutsättningar för effektiviteten. Vad som vid denna avvägning slutligen blivit avgörande för sparbanksinspektionen, är den redan ovan nämnda tendensen till fortskridande utjämnning mellan de verksamheter, som bedrivs av olika slag av bankinstitut.

Sparbanksinspektionen har sålunda — trots viss tveksamhet — funnit övervägande skäl tala för att utredningens förslag i denna del bör genomföras.

I en del yttranden beröres frågan i vad mån den centrala fackmyndigheten bör inhämta utlåtande från vederbörande länsstyrelse.

En oundgänglig förutsättning för att en centralisering av det allmännas tillsyn skall kunna fungera tillfredsställande är sålunda enligt *länsstyrelsen i Stockholms län* att den centrala myndigheten regelmässigt inhämtar länsstyrelsernas yttranden i alla ärenden som inte är av rent bagatellartad natur. Att så sker måste tillmätas den allra största betydelse med hänsyn framför allt till att det är länsstyrelserna som på det lokala planet intar ställningen som huvudansvariga för hela den allmänna samhällsplaneringen. Länsstyrelsen fortsätter.

Utredningen har — såväl i den allmänna motiveringen som på olika ställen i specialmotiveringen — berört frågan om länsstyrelsernas möjligheter att anfingen av eget initiativ eller med anledning av särskilda remisser framföra sina synpunkter hos tillsynsmyndigheten. De uttalanden som utredningen sålunda gjort är emellertid i allmänhet hållna i så vaga ordalag att man måste befara, att länsstyrelserna inte alltid får möjlighet att bevaka ärenden, som är av betydelse för vederbörande län eller en länsdel.

Länsstyrelsen erinrar om att sparbankslagen i vissa fall stadgar ett obligatoriskt remissförfarande och finner det naturligt, att en skyldighet av ungefär samma slag som den vilken nu åvilar länsstyrelserna i förhållande till sparbanksinspektionen i fortsättningen ålägges tillsynsmyndigheten i förhållande till länsstyrelserna.

Länsstyrelsen i Kristianstads län uttalar, att man ej heller i fortsättningen kan bortse från betydelsen för sparbanksväsendet av länsstyrelsernas goda lokalkännedom, och erinrar om att utredningen också anvisat utvägar, som skulle möjliggöra för länsstyrelsen att föra fram de lokala synpunkterna i sådana ärenden, där dessa måste tillmätas stor betydelse. Länsstyrelsen anser emellertid önskvärt att länsstyrelsernas medverkan i sparbanksärenden får en formell förankring i lagstiftningen och anför härom.

Detta skulle exempelvis kunna ske genom att en föreskrift i sparbankskungörelsen infördes, innebärande rätt för sparbank att ingiva framställning till länsstyrelsen samt rätt för länsstyrelsen att avgiva yttrande över dylik framställning. Även utan formell föreskrift torde väl sådan rätt för sparbank och länsstyrelse som nu nämnts föreligga, men en formell bestämmelse i frågan torde dock vara ägnad att understryka vikten av att länsstyrelsen bör beredas möjlighet att framföra sin uppfattning i sådana frågor, där de lokala förhållandena äro av särskild vikt för frågans bedömning. Det kan enligt länsstyrelsens mening även ifrågasättas, huruvida icke tillsynsmyndigheten skall vara skyldig att i vissa mera betydelsefulla ärenden, exempelvis angående filialbildning och fusion, inhämta länsstyrelsens yttrande.

Länsstyrelserna i Östergötlands, Västmanlands, Jämtlands och Västerbottens län förutsätter att den nya inspektionsmyndigheten inhämtar länsstyrelsernas yttranden i ärenden där lokala synpunkter bör få komma till ut-

tryck, t. ex. frågor rörande stiftande av sparbank, filialbildning, fusion, likvidation och fastighetsförvärv. Någon uttrycklig föreskrift i sådant hänseende bör dock, anför länsstyrelsen i Västerbottens län, ej påfordras, då länsstyrelsen utgår från att den centrala tillsynsmyndigheten även utan sådan föreskrift själv kommer att ta initiativ till erforderligt samråd.

Även *länsstyrelsen i Kopparbergs län* anser att garantier måste skapas för att trygga länsstyrelsernas yttranderätt i vissa för det ekonomiska livet inom länet vitala frågor som rör sparbankernas verksamhet. Länsstyrelsen önskar därför uttrycklig författningsföreskrift om att länsstyrelse alltid skall höras i ärenden som rör gränsdragning för sparbanks verksamhetsområde, inrättande av avdelningskontor och sammanslagning av sparbanker. Länsstyrelsen med sin närmare kännedom om orten, dess ekonomiska liv, utvecklingstendenser samt kommunala och administrativa förhållanden torde, anför länsstyrelsen, ha bättre förutsättningar än en central myndighet att bedöma dessa frågor.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län är å andra sidan av den uppfattningen, att skäl saknas att höra länsstyrelserna. Dessa torde nämligen, menar länsstyrelsen, då de inte längre har tillsynen och därmed förenat ansvar, ej anse sig ha anledning att mera ingående behandla ärendena. Däremot är det rimligt, framhåller länsstyrelsen, att länsstyrelserna höres i ärenden, som efter besvär prövas av Kungl. Maj:t, då i sådana ärenden utredningsmaterial redan föreligger och klaganden torde åberopa, att de lokala synpunkterna inte blivit tillräckligt beaktade.

De länsstyrelser, som motsätter sig en centralisering av sparbankstillsynen, är länsstyrelserna i Jönköpings, Kronobergs, Blekinge, Hallands, Göteborgs och Bohus samt Skaraborgs län. Länsstyrelsen i Gotlands län anser, som förut nämnts, att olägenheterna med det nuvarande systemet inte är så betydande att utredningens förslag bör genomföras mot sparbankernas önskan. I annat fall vill dock länsstyrelsen inte motsätta sig ett förverkligande av förslaget.

I de nu ifrågavarande yttrandena understrykes speciellt sparbanksverksamhetens lokala karaktär. För sparbankstillsynen anses det därför vara av stort värde att länsstyrelsernas kontakt med och kännedom om de lokala förhållandena tillvaratages.

Länsstyrelsen i Jönköpings län anser att den individuella behandling och smidighet och den särskilda förståelsen för lokala bygdesynpunkter, som måste känneteckna kontakten mellan en sparbank och dess kunder, även bör avspeglas i det allmännas förhållande till sparbankerna. Det är viktigt att tillsynen och därmed förenade åtgärder i möjligaste mån får en individuell prägel. Behörig hänsyn måste, säger länsstyrelsen, tagas till varje sparbanks arbetssätt och betingelser i övrigt liksom till olika lokalt betingade kreditbehov och kreditvärdesbedömningar.

Länsstyrelsen i Kronobergs län uttalar att det visserligen är helt naturligt

att den centrala myndigheten har större sakkunskap än länsstyrelsen när det gäller den rent banktekniska synen på ett sparbanksärende men att länsstyrelsen å andra sidan besitter större erfarenheter när det gäller de rent lokala förhållandena. Praktiskt taget alla ärenden av administrativ natur rörande sparbankerna förutsätter en intim kännedom om de lokala förhållandena — både sakligt och personellt. Vid en centralisering av tillsynen nödgas den centrala myndigheten genom remisser till länsstyrelser och andra regionala organ skaffa sig erforderlig kännedom om de lokala förhållandena. Man kan — framhåller länsstyrelsen — förutse att det blir mera tidsödande och omständligt att låta länsmyndigheterna beskriva de lokala förhållandena i varje särskilt ärende än att låta en central myndighet ge besked i en bankteknisk fråga. Länsstyrelsen anser att länsstyrelserna bör bibehållas såsom lokala tillsynsmyndigheter över sparbankerna samt anför vidare.

Samarbete bör givetvis alltjämt äga rum med en central, banktekniskt sakkunnig myndighet, som icke nödvändigtvis behöver vara placerad i Stockholm. Ett dylikt samarbete mellan centrala och lokala myndigheter förekommer ju redan nu på åtskilliga andra områden såsom t. ex. mellan civilförsvarsstyrelsen och länsstyrelsen, mellan biltrafiknämnden och länsstyrelsen, mellan arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnden, mellan bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnden o. s. v. Arbetsfördelningen är i regel ordnad så att de större ärendena handläggas av den centrala myndigheten medan lokala ärenden prövas av länsmyndigheten. Några kompetenskonflikter ha, såvitt länsstyrelsen känner till, icke uppstått. Samarbetet har tvärtom varit gott och underlättats genom att den centrala myndigheten anordnat gemensamma konferenser och även i övrigt uppehållit personliga kontakter med de lokala myndigheterna. Något motsvarande samarbete på det personella planet har tyvärr icke förekommit mellan sparbanksinspektionen och länsstyrelsen. Sparbanksinspektionen synes huvudsakligen ha arbetat med tidsödande undersökningar av sparbankerna och därvid enligt utredningens egen mening ägnat sig åt kontrolluppgifter, som normalt icke bör belasta tillsynsmyndigheten utan i stället ombesörjas av sparbankens interna kontrollorgan.

För att undanröja de svagheter, som utredningen anser vidlåda den nuvarande dubbla tillsynsorganisationen, kräves enligt länsstyrelsens mening relativt enkla åtgärder. I första hand en klar uppdelning och avgränsning av sparbanksinspektionens och länsstyrelsernas kompetensområden och uppgifter. Vidare ett väsentligt vidgat samarbete mellan sparbanksinspektionen å ena sidan samt länsstyrelser och allmänna revisorer å andra sidan. Initiativet till konferenser bör tagas av sparbanksinspektionen.

Länsstyrelsen i Hallands län anför.

Utredningen har som sin uppfattning uttalat, att tillsynen blir avsevärt effektivare, därest den helt lägges i en central myndighets hand. Länsstyrelsen ifrågasätter riktigheten härav. De olägenheter, som föranledes av bl. a. avstånden och därmed minskad lokal- och personkännedom, torde icke uppvägas av den fördel som eventuellt kan erhållas genom att tillsynen på sätt föreslagits helt anförtros ett rent fackorgan. Med den ideella inriktning som utmärker och alltjämt bör känneteckna sparbanksrörelsen, kan för övrigt en alltför utpräglad fackinställning snarare vara till men än till nytta.

Enligt *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* är det, särskilt med tanke på sparbankernas lokala karaktär och anknytning till en viss bygd, mest lämpligt att tillsynen i första hand utövas av en myndighet, som har nära kontakt med sparbankens verksamhetsområde. Länsstyrelsen fortsätter.

Såväl för sparbankerna själva och sparbanksrevisorerna som för sparbankernas kundkrets torde det vara mest praktiskt, att tillsynsmyndigheten finns nära till hands. I en rad ärenden torde det för sparbanksledningarna vara av stor betydelse, att tillsynen ligger hos en myndighet, som har den kännedom om de lokala förhållandena, som en länsstyrelse har.

I några yttranden framhålles vidare att länsstyrelsernas kontakt med sparbankerna är av stort värde för länsstyrelsen i dess allmänna verksamhet.

Länsstyrelsen i Hallands län anför.

Under de senaste årtiondena har länsstyrelsens samhällsplanerande åligganden och dess uppgift att vara samordnande myndighet kommit att alltmera träda i förgrunden. Vid fullgörandet av dessa uppdrag är det givetvis av avgörande betydelse att länsstyrelsen besitter så god kännedom som möjligt om länets skilda förhållanden. Kunskaper om länets ekonomiska situation utgör därvid en betydelsefull faktor. För kännedomen därom har befattningen med sparbanksrörelsen med sin utpräglad lokala anknytning, sin breda förankring hos länets befolkning samt starka engagement i bostadsbygandet visat sig vara av stort värde. Förlusten av kontakten med sparbanksväsendet vore därför att beklaga.

Liknande synpunkter anlägges av *länsstyrelserna i Jönköpings samt Göteborgs och Bohus län*.

Slutligen uttalas i några yttranden att ett slopande av länsstyrelsernas tillsynsbefogenheter skulle strida mot nu förekommande decentraliseringssträvanden.

Svenska sparbanksföreningen understryker inledningsvis att den är helt ense med utredningen om att tillsynen skall vara så effektiv som möjligt.

Utredningen anför, erinrar föreningen i fortsättningen, att det som är gemensamt för de svenska bankinrättningarna, nämligen att uppsamla inlåning från allmänheten och att göra dessa medel fruktbara genom kreditgivning under betryggande förutsättningar, är långt mer väsentligt än det som ger kreditinrättningarna deras särdrag. En så allmänt definierad likhet i bankinrättningarnas verksamhet kan enligt föreningen inte rimligen åberopas som ett vägande skäl för en centralisering av sparbankstillsynen. Det avgörande för tillsynens organisation kan inte vara, att man kan konstatera en allmän likhet i de olika institutens verksamhet, utan huruvida det föreligger sådana olikheter eller särdrag i fråga om hur verksamheten är utformad, var den bedrivs och vilka behov och intressen den har att tillgodose, att hänsyn därtill måste tas i sammanhanget. I dessa avseenden skiljer sig sparbankernas verksamhet på ett avgörande sätt från exempelvis affärsbankernas. Föreningen anför.

En bärande princip — en princip efter vilken sparbankslagstiftningen är utformad — för en sparbanks verksamhet är, att denna skall avse ett visst begränsat område. Den starka lokala anknytningen av verksamheten ger de 425 sparbankerna en särprägel i förhållande till andra kreditinstitut. Affärsbankerna är sexton till antalet. Några av dem kan visserligen i förevarande hänseende jämföras med sparbanker, men det är de stora centraliserade bankerna med landsomfattande verksamhet som är de typiska för affärsbanksväsendet, i varje fall från tillsynssynpunkt. Även jordbrukskasséväsendet är starkt centraliserat med riksorganisationen Sveriges jordbrukskassförbund i toppen och med tolv centralkassor, i regel omfattande två eller flera län, såsom de organ som skall ombesörja in- och utlåning. De många lokala jordbrukskassorna synes i detta sammanhang närmast kunna jämföras med filialer inom bankväsendet i övrigt. Denna framträdande skillnad mellan å ena sidan sparbankerna och å andra sidan affärsbankerna och jordbrukskassorna talar starkt emot, att sparbankstillsynen bör i likhet med tillsynen över affärsbanker och jordbrukskassor helt centraliseras, liksom även givetvis mot en sammanslagning av de centrala inspektionsmyndigheterna.

Utredningen gör emellertid det märkliga uttalandet, att »i diskussionen om sparbankstillsynen har sedan årtionden tillbaka effektivitetssynpunkten skjutits tillbaka för vad man med en gemensam beteckning skulle kunna kalla lokala hänsyn». Utredningen hävdar sålunda, att det föreligger något slags motsatsförhållande mellan effektivitet och lokala hänsyn. Vad sparbanksväsendet beträffar vågar man säga, att de lokala hänsynen är så väsentliga att en brist på denna punkt utgör en mycket allvarlig svaghet i effektiviteten.

I ärenden rörande exempelvis gränsdragning för verksamhetsområden eller filialbildning är — framhåller föreningen — en god kännedom om orten självfallet väsentlig. En sådan kännedom kan knappast inhämtas i papper, exempelvis remissvägen, utan måste förvärfvas genom fortlöpande kontakt med orten och dess folk. I dessa hänseenden har länsstyrelserna speciella förutsättningar att sitta inne med den erforderliga sakkunskapen. Det är mot denna bakgrund och med stöd av en mångårig erfarenhet av länsstyrelsernas befattning med sparbankstillsynen som sparbanksföreningen i motsats till utredningen vill hävda, att lokala hänsynstaganden inte endast låter sig väl förenas med, utan härvidlag även utgör en nödvändig förutsättning för, största möjliga effektivitet i tillsynen.

En helt centraliserad beslutanderätt innebär vidare enligt sparbanksföreningen risker för att de för sparbankerna betydelsefulla lokala förhållandena inte skall erhålla tillräckligt beaktande vid ärendenas avgörande, i synnerhet som det tillika föreslås en sammanslagning av sparbanksinspektionen och bank- och fondinspektionen till en enda tillsynsmyndighet. Sparbanksföreningen har dessutom svårt att se, vad som från effektivitetssynpunkt kan stå att vinna med den av utredningen förordade remissordningen jämfört med att som nu länsstyrelserna med kännedom om de lokala förhållandena direkt eller kanske efter remiss till sparbanksinspektionen, om det gäller en härför ägnad fråga, fattar beslut.

Beträffande kraven på enhetlighet i rättstillämpningen gör föreningen följande uttalande.

En central fackmyndighet anses av utredningen böra ha lättare än en lokal myndighet att, även med iakttagande av vägande lokala synpunkter, fatta beslut, som tillgodoser kravet på rimlig enhetlighet i rättstillämpningen i landet i dess helhet. Om utredningen avser att antyda, att det nuvarande tillsynssystemet medfört brister härutinnan inom sparbanksväsendet, vill Sparbanksföreningen framhålla, att detta i varje fall inte stämmer med inom sparbankerna gjorda erfarenheter. Det synes föreningen även böra påpekas, att ett eventuellt förefintligt önskemål om större enhetlighet i rättstillämpningen inte nödvändigtvis behöver förutsätta, att en enda myndighet ensam har beslutanderätten. När starka skäl talar mot en centralisering kan ett sådant önskemål inte tillåtas motivera annat än att ett gott samarbete etableras mellan berörda myndigheter, i den mån det till äventyrs skulle saknas.

Till utredningens förslag, att de allmänna revisorerna i fortsättningen skall utses av den centrala fackmyndigheten, har remissinstanserna överlag tagit samma ställning som till huvudförslaget med avseende på länsstyrelserna. Endast ett par myndigheter har uttalat sig närmare i saken.

Länsstyrelsen i Örebro län förordar den ändringen i utredningens förslag, att den centrala tillsynsmyndigheten vid utseende av allmän revisor skall vara skyldig att höra vederbörande handelskammare. Enligt länsstyrelsens uppfattning bör den som förordnas till allmän revisor icke blott uppfylla de i sparbankslagen föreskrivna formella förutsättningarna utan dessutom ha gjort sig känd för pålitlighet och gott omdöme samt gärna även ha person- och lokalkännedom inom sparbankens verksamhetsområde. Den centrala tillsynsmyndigheten torde icke kunna ha någon möjlighet att utse revisorer, som uppfyller dessa fordringar, utan att myndigheten inforrdar förslag på lämpliga personer från någon lokal myndighet eller institution. Länsstyrelsen understryker för övrigt i sammanhanget angelägenheten av att de som förordnas till revisorer har kunnighet och erfarenhet av in-teckningsväsendet.

Länsstyrelsen i Jönköpings län anser att utredningens förslag innebär en ökad omgång samt anför.

Utredningen förutsätter att samråd vid förordnandenas meddelande skall ske. Då sålunda förslag regelmässigt torde komma att inforrdas från regionala eller lokala organ synes ur alla synpunkter lämpligast att länsstyrelserna får behålla uppgiften att tillsätta allmänna revisorer.

Även *länsstyrelsen i Kronobergs län* finner det mindre lämpligt att låta den centrala tillsynsmyndigheten övertaga utseendet av allmänna revisorer och fortsätter.

En central myndighet i Stockholm äger givetvis icke samma personkännedom som länsmyndigheterna. En central tillsättning måste därför föregås av ingående samråd med de lokala myndigheterna, vilket enligt länsstyrelsens mening innebär en onödig komplicerings av dessa ärenden. Om de nuvarande reglerna för utseende av allmänna revisorer icke anses tillfyllest erfordras endast att inrikesdepartementets landsstatsavdelning utfärdar nya an-

visningar. Utseendet av de allmänna revisorerna bör dock, enligt länsstyrelsens uppfattning, alltjämt verkställas av länsstyrelserna.

Utredningens förslag att registreringsärenden fortfarande skall ombesörjas av länsstyrelserna lämnas av de flesta remissinstanserna utan erinran. Länsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands, Blekinge, Malmöhus, Älvsborgs, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län avstyrker emellertid förslaget. Enligt dessa länsstyrelserns mening är det mest rationellt att överföra registreringsärendena på den centrala tillsynsmyndigheten, i varje fall därest länsstyrelsernas befattning med sparbankstillsynen i övrigt slopas.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anför.

Sparbanksregistret är helt artskilt från de av utredningen åberopade handels- och föreningsregistren och föres, åtminstone å denna länsstyrelse, å den detalj, där sparbanksärendena handlägges, vilken är en annan än den där övriga nämnda register föres. Sparbanksregistrets förande kräver en mycket ringa insats av personal och uppgifter ur detsamma inhämtas ytterst sällan av allmänheten. Enligt länsstyrelsens mening vore det ur både arbets- och kostnadssynpunkt bättre med ett centralt register, fört av tillsynsmyndigheten. Ett sådant arrangemang skulle med nutida goda telekommunikationer och i betraktande av det ringa intresse allmänheten visar sparbanksregistret knappast innebära någon nackdel ur den enskildes synpunkt. Besväret med kompletteringar och kungörelser i ortstidningar torde icke komma att nämnvärt öka med den av länsstyrelsen föreslagna ordningen.

Länsstyrelsen i Örebro län gör följande uttalande.

Sparbankerna skulle hos tillsynsmyndigheten ansöka om stadfästelse å vissa beslut och därefter hos länsstyrelsen för registrering anmäla tillsynsmyndighetens beslut om stadfästelse. Hos länsstyrelsen skulle sparbankerna för registrering till exempel anmäla, vilka som vore ledamöter och suppleanter i sparbankens styrelse samt vilka som ägde teckna bankens firma. Tillsynsmyndigheten bör hava intresse av dessa uppgifter och torde väl därför inforädras desamma från sparbankerna. Detta komme att medföra ökat arbete för sparbankerna, vilket skulle undvikas, därest registreringen skulle ske hos tillsynsmyndigheten.

Som skäl mot en fortsatt registrering hos länsstyrelserna anför *länsstyrelsen i Västmanlands län* följande.

Registreringen av en sparbank hänger nära samman med prövningen av bankens reglemente. Här skall endast nämnas, att länsstyrelsen har att vägra registrering av sparbank eller anmälan om reglementsändring m. m., därest stadgade föreskrifter ej iakttagits eller fattade beslut står i strid med sparbankslagen eller annan lag eller författning eller reglementet för sparbanken eller eljest till sin avfattning i något viktigare hänseende är otydligt eller vilseledande. Det må i sammanhanget erinras därom att då länsstyrelserna på sin tid hade att föra försäkringsregister för s. k. läns- och sockenbolag, stadgarna för bolagen prövades och stadfästes av länsstyrelserna i samband med registreringen, efter det att försäkringsinspektionens yttrande inhämtats. Samma gäller ännu jordbrukets kreditkassor; efter hörande av bank- och fondinspektionen stadfäster länsstyrelsen stadgar för jordbrukskassa och meddelar godkännande av densamma, i samband varmed

kassan registreras som ekonomisk förening. Även beträffande sparbank måste registreringen och stadfästandet av det reglemente, som skall registreras, anses på ett naturligt sätt ansluta sig till varandra.

Samma eller likartade synpunkter, som kommit till uttryck i de nu återgivna yttrandena, anlägges i flertalet övriga yttranden, där förslaget i denna del avstyrkes.

Utredningens förslag, att länsstyrelsernas befogenhet att lämna föreskrifter om förvaring av sparbanks värdehandlingar under utomordentliga förhållanden skall bibehållas i sparbankslagen, har mött invändningar från länsstyrelserna i Södermanlands, Blekinge, Malmöhus, Västernorrlands och Norrbottens län.

Länsstyrelsen i Södermanlands län uttalar att förvaring av värdehandlingar i händelse av krig eller liknande förhållanden bör planeras i fredstid, varför hinder för en central tillsynsmyndighet att medverka ej torde föreligga. Därest det under krigsförhållanden visar sig inte vara möjligt att handla enligt planerna och förbindelserna med den centrala myndigheten är avbrutna, bör länsstyrelsen, anföres det, i likhet med vad fallet är på andra områden, kunna träda i den centrala myndighetens ställe enligt 1942 års administrativa fullmaktslag. Något specialstadgande i sparbankslagen är därför enligt länsstyrelsens mening inte erforderligt.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser att länsstyrelsens befogenhet i förevarande hänseende bör inskränkas till sådana extraordinära fall, då det är omöjligt för sparbank att från tillsynsmyndigheten få besked i ämnet. Det bör enligt länsstyrelsens mening åligga tillsynsmyndigheten att i förväg meddela bestämmelser om vad sparbank skall ha att iakttaga även för de fall varom nu är fråga. Den befogenhet länsstyrelsen bör ha att meddela tillstånd att förvara värdehandlingar bör vidare, anföres det, tillkomma inte blott länsstyrelsen i det län, inom vilket sparbankens styrelse har sitt säte, utan även länsstyrelsen i det län, till vilket eventuell evakuering av sparbankens värdehandlingar skett.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att tillstånd av förevarande slag skall meddelas av tillsynsmyndigheten och icke av länsstyrelse, medan *länsstyrelsen i Västernorrlands län* menar att frågan bör regleras i annan ordning och det föreslagna stadgandet i ämnet sålunda utgå ur sparbankslagen.

I likhet med utredningens övriga förslag har dess förordande av en s a m m a n s l a g n i n g a v s p a r b a n k s i n s p e k t i o n e n m e d b a n k o c h f o n d i n s p e k t i o n e n t i l l s t y r k t s e l l e r l ä m n a t s u t a n e r i n r a n a v d e t s t o r a f l e r t a l e t r e m i s s i n s t a n s e r. Endast länsstyrelserna i Jönköpings, Kronobergs samt Göteborgs och Bohus län ävensom Svenska sparbanksföreningen och Sparbankernas bank har avstyrkt förslaget. Några remissinstanser har inte gått in på frågan.

Bland de tillstyrkande remissinstanserna framhåller *riksrevisionsverket* att förhållandena på kreditmarknaden under senare tid utvecklat sig där-

hän, att olikheterna mellan kreditinstituten kommit att i viss mån utjämnas och att denna utveckling har gjort behovet av en gemensam tillsynsorganisation mera framträdande än tidigare och jämväl ökat förutsättningarna för genomförandet av en sådan organisation.

Bank- och fondinspektionen understryker att effektivitetssynpunkten måste vara den klart avgörande för tillsynens utformning. Med denna utgångspunkt har utredningen enligt inspektionens mening fullt övertygande visat att tillskapandet av en central inspektionsmyndighet är den mest rationella lösningen. När det gäller myndighetens uppgifter och organisation har utvecklingen visat att särdragen i den verksamhet som var på sitt område utövas av bank- och fondinspektionen och sparbanksinspektionen alltmera utjämnats, därigenom att tillsynsuppgifterna griper in i varandra och blivit mycket likartade. En omständighet som nu mer än tidigare bör framhållas är även — uttalar bank- och fondinspektionen — att det erfarenhetsmässigt visat sig svårt att bevara kontinuiteten i alltför små ämbetsverk med relativt täta personalbyten.

Synpunkter likartade de nu återgivna anföres av *fullmäktige i riksbanken* och *fullmäktige i riksgäldskontoret*.

Överståthållarämbetet ifrågasätter om inte under årens lopp alltför stor vikt tillmätts farhågorna för att inom en gemensam tillsynsmyndighet tillbörlig hänsyn ej skall tagas till sparbankernas särart.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län betonar att utvecklingen tenderar att alltmer utjämna gränserna mellan de olika penninginstituten, vilkas verksamhetsformer blir alltmer likartade. Denna utveckling och de skäl utredningen i övrigt anfört motiverar enligt länsstyrelsens mening att tillsynen över sparbankerna anordnas på motsvarande sätt som tillsynen över affärsbankerna och jordbrukets kreditkassor.

Länsstyrelsen i Uppsala län finner förslaget om sammanslagning av sparbanksinspektionen med bank- och fondinspektionen ändamålsenligt och rationellt. Länsstyrelsen framhåller att inrättandet i den nya tillsynsmyndigheten av en särskild avdelning för sparbanksärenden markerar dessa ärendens betydelse.

Länsstyrelsen i Östergötlands län understryker att, om vid sammanslagningen en särskild sparbanksavdelning inrättas med en sparbanksinspektör som chef, förändringen för sparbankerna huvudsakligen torde bli av formell karaktär men med vissa praktiskt fördelaktiga resultat såsom följd.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län förutsätter vid sitt tillstyrkande att en särskild sparbanksavdelning inrättas inom den nya tillsynsmyndigheten.

Länsstyrelsen i Jämtlands län framhåller särskilt att en sammanslagen tillsynsmyndighet kan förväntas erhålla erfarenheter från olika delar av kreditväsendet, vilka uppenbarligen måste bli av stort värde för såväl sparbankerna som andra kreditinstitut.

Länsstyrelsen i Västerbottens län uttalar, att det knappast finns några bärande skäl att i fråga om tillsynsorganisationen göra skillnad mellan å ena sidan sparbanker och å andra sidan affärsbanker och jordbrukskassor.

Sparbanksinspektionen framhåller att ett slopande av länsstyrelsernas befattning med sparbankstillsynen icke omedelbart behöver leda till slutsatsen, att en sådan sammanslagning är ofrånkomlig. Inspektionen finner emellertid den av utredningen föreslagna åtgärden vara i och för sig rationell. Inspektionen anför.

Går man ut ifrån att en odelad central sparbankstillsyn är överlägsen den nuvarande uppdelade synes nästa steg vara att undersöka, huruvida det existerande centralorganet efter utvidgningen av detsamma åvilande uppgifter lämpligen bör bestå som självständigt verk. En sådan lösning skulle ligga i linje med det från sparbankshåll ofta hörda önskemålet att sparbankerna borde få behålla en särskild endast för dem avsedd tillsyn. Emellertid har detta önskemål såvitt det hittills kommit till uttryck alltid varit förenat med en önskan att även få behålla de lokala tillsynsorganen. Det alternativ till inrättandet av en central tillsynsmyndighet för hela bankväsendet, som sparbankerna uppställa, synes därför i själva verket endast bestå i ett fasthållande vid nu rådande ordning. Härmed försvagas givetvis skälen för ett bibehållande av sparbanksinspektionen som ett självständigt verk. De motiv som i övrigt kunde anföras för sådant bibehållande torde i huvudsak vara, att ett mindre verk lättare än ett större kan sammanhållas till en fast arbetsenhet till fördel för effektiviteten i verksamhetens bedrivande. Häremot får å andra sidan vägas det mindre verkets större svårigheter med rekryteringen till följd av de små karriärmöjligheterna inom detsamma samt det relativt stora avbräck för arbetets behöriga fortgång, som inom en liten personal vållas av varje längre sjukdomsfall, militärinkallelse eller byte av befattningshavare. Dessa olägenheter, som varit verkligt kännbara för sparbanksinspektionen, skulle emellertid minska i den mån personalökning för förbättring av undersökningsfrekvensen komme till stånd. På huvudsakligen andra grunder, som redovisas av utredningen och som icke här skola upprepas, torde det dock få anses att en sammanslagning av sparbanksinspektionen med bank- och fondinspektionen till en myndighet innebär sådana fördelar ur allmän synpunkt, att åtgärden framstår som rationell.

Sammanfattningsvis gör inspektionen en allmän avvägning mellan de sålunda redovisade synpunkterna och vad som från andra synpunkter anses tala mot en sammanslagning. Vad härvidlag anföres överensstämmer med vad som ur inspektionens yttrande återgivits i samband med redovisningen av motsvarande avvägning i frågan om länsstyrelsernas befattning med sparbankstillsynen. Inspektionen finner även i nu ifrågakvarande fråga övervägande skäl tala för utredningens förslag.

Bland de remissinstanser som förordar att nuvarande ordning skall bibehållas uttalar *länsstyrelsen i Jönköpings län*, att sparbanksväsendet har en sådan storlek, särart och utbredning att en särskild tillsynsmyndighet är önskvärd. Sparbanksinspektionen bör därför omorganiseras och ges större resurser för möjliggörande av lättare inspektioner men förbli ett självständigt ämbetsverk.

Länsstyrelsen i Kronobergs län anser att det inte är nödvändigt att för det ifrågakvarande ändamålet tillskapa ett nytt centralt ämbetsverk samt anför.

Sparbankernas särart gör att de icke lämpligen böra inordnas under samma tillsynsorgan som affärsbanker och jordbrukskassor. Det i direktiven för utredningen angivna behovet av en så långt möjligt enhetlig prövning av de för kreditväsendet gemensamma problemen torde kunna tillgodoses genom ett regelbundet samarbete mellan de centrala tillsynsorganen.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län finner det sakligt motiverat att tillsynsverksamheten med avseende på sparbankerna fortfarande ges en särskild inriktning och organisation. Länsstyrelsen uttalar att i formellt hänseende ett visst närmande visserligen ägt rum mellan sparbankernas och affärsbankernas rörelsegrenar men att någon reell utjämning knappast skett av de stora olikheter, som alltjämt finns mellan sparbanker och affärsbanker. Länsstyrelsen fortsätter.

Redan av de inledande bestämmelserna i sparbankslagen och banklagen framgår, att sparbankerna ha till uppgift att utan enskilt vinstsyfte befordra sparsamhet, medan affärsbankernas verksamhet avser bankrörelse, givetvis i avsikt att främja delägarnas vinst. Det är här fråga om en fundamental skillnad mellan sparbankerna och affärsbankerna. Det är icke som kreditinstitut sparbankerna i första hand skola betraktas, det är verksamheten som sparinstitut, som sparbankslagen anger som deras huvudsakliga syfte. Härtill kommer den klart skilda historiska utvecklingen för sparbanker och affärsbanker. Medan bankväsendet numera koncentrerats till ett fåtal större banker med verksamhetsområden över många gånger stora delar av landet och balansomslutningar, som för flertalet affärsbanker uppgå till flera hundra miljoner kronor, har sparbankerna, som för närvarande uppgå till cirka 400 st., lyckats bevara sin lokala förankring och uppvisa balansomslutningar, som frånsett vissa undantag, i allmänhet uppgå till något tiotal miljoner kronor. Sparbankernas lokala förankring framgår även av, att de inlånade medlen i huvudsak kommer den egna bygden till godo.

Svenska sparbanksföreningen framhåller till att börja med att kraven på en enhetlig överblick över bank- och kreditväsendet i och för sig inte måste leda till inrättandet av en gemensam bankinspektion. Föreningen anför.

Vad först beträffar punkten att en sammanslagen inspektion erhåller en större överblick över kreditväsendet så fäster utredningen intet eller i vart fall mycket ringa avseende vid, att även en för affärsbanker, sparbanker och jordbrukskassor gemensam inspektion alltjämt inte skulle omspanna en avsevärd del av den organiserade kreditmarknaden. Försäkringsbolagen, vilkas kreditverksamhet har relativt sett mycket stor omfattning och för vilka nu öppnats möjlighet att förränta utfallna försäkringsbelopp och till att framdeles taga upp andra former av kapitalförvaltning, som står inlåning på bankräkning nära, skulle komma att ligga utanför inspektionsmyndighetens område. Vidare skulle alla de mer eller mindre fritt arbetande spar- och kreditinstitut, som är verksamma i landet — exempelvis sparkasseverksamheten inom konsument- och bostadskooperationen — alltjämt fortsätta sin verksamhet utanför denna myndighets område. Detsamma gäller all statlig och halvstatlig bank- och kreditverksamhet (postbanken, bostadsstyrelsen, stadshypoteks-, bostadskredit- och landshypoteksföreningarna etc.) samt allmänna pensionsfonden. Samtliga här avsedda institutioner företer på utlåningssidan, och i vissa fall även på inlåningssidan, stora likheter med sparbankerna och i viss omfattning även med affärsbankerna och jordbrukskassorna. Även om man för över sparbankstillsynen till en gemensam bank-

inspektion, är det alltså alltjämt en ganska begränsad överblick över kreditmarknaden en sådan inspektion kan få. En samlad sådan överblick skulle fortfarande i likhet med vad hittills varit fallet få inhämtas genom studier av förefintlig statistik och genom utbyte av informationer med andra tillsynsorgan och institutioner.

Sparbanksföreningen framhåller vidare, att föreningen för sin del inte har gjort den erfarenheten att den nuvarande självständiga sparbanksinspektionen inte med tillräcklig auktoritet har kunnat hävda sina synpunkter i sammanhang av förevarande slag. Ej heller har sparbanksinspektionen själv föreningen veterligt givit uttryck för någon känsla av brister i detta hänseende.

När det gäller utredningens önskemål om en bättre samordning i bedömningen beträffande filialbildning är det enligt sparbanksföreningens mening angeläget att understryka, att vad som centralt kan te sig som en rationell samordning av olika konkurrerande institutioners åtgärder i filialfrågor lätt kan från lokala synpunkter vara både irrationellt och ineffektivt. Sparbankernas och affärsbankernas filialfrågor får — framhålles det — både med hänsyn till allmänhetens intresse och till sparbankernas särart inte skäras över en kam.

Beträffande den av utredningen anförda synpunkten att en gemensam inspektionsmyndighet kan ha en samordnande funktion när det gäller olika utredningar i anslutning till genomförandet av kreditbegränsande åtgärder anför föreningen följande.

Eftersom utredningen inte gärna kan mena, att en för affärsbanker, sparbanker och jordbrukskassor gemensam inspektionsmyndighet bör delta i förhandlingar och beslut om överenskommelser av detta slag — något som givetvis inte kan tänkas ifrågakomma — är det svårt att förstå vad utredningen här avser. Det kan inte gärna ha någon praktisk betydelse för riksbanken, om de utredningar den härvidlag kan anse sig behöva som grund för sina ställningstaganden utföres av tre inspektionsmyndigheter — försäkringsinspektionen medräknad — eller av två. Det finns väl heller ingen anledning att antaga, att en sammanslagen bank- och sparbanksinspektion skall ha lättare att göra av riksbanken begärda utredningar om exempelvis dels affärsbankernas och dels sparbankernas rörelse eller göra bättre utredningar än en bankinspektion och en sparbanksinspektion var för sig.

Enligt sparbanksföreningens mening är det oriktigt att, som utredningen gör, påstå att gränsen mellan sparbankernas och andra kreditinstituts verksamhet håller på att utsuddas. Föreningen framhåller att den begränsade rätt att ta emot valfri inlåning, som sparbankerna i och med införandet år 1955 av en s. k. »fri sektor» erhöll, av sparbankerna endast i ytterst ringa utsträckning utnyttjats till att ta emot kortfristig eller avista inlåning. Sättes behållningarna på de olika räkningarna i relation till den totala inlåningen erhålles, upplyser sparbanksföreningen, följande procenttal: sparbanksräkning 92,8, överinsättningsräkning 6,6, uppsägningsräkning 0,1, checkräkning 0,2 och postväxlräkning 0,3. Vid slutet av år 1960 utgjorde behållningen på överinsättningsräkning 7,2 % av inlåningen på sparbanksräkning. Föreningen fortsätter.

Överinsättningsräkningen representerar en sparbanksinlåning av traditionell natur. Sparbankerna hade ju nämligen redan före den nya lagens tillkomst möjlighet att ta emot sådana medel efter dispens från respektive länsstyrelse i varje särskilt fall. Denna inlåning var i vissa sparbanker av sådan omfattning, att den vid den nya lagens ikraftträdande omedelbart tog i anspråk en betydande del av utrymmet inom den fria sektorn. Utvecklingen av sparbankernas inlåning inom den fria sektorn vittnar sålunda klart om, att på inlåningssidan sparbankerna inte eftersträvar någon utsuddning av gränser gentemot affärsbankerna eller andra institut av samma karaktär som dessa. Mot denna bakgrund är det naturligt, att Sparbanksföreningen i en av utredningen omnämnd framställning säger sig ha svårt att finna något praktiskt syfte med eller sakligt motiv för ifrågavarande regler, som ju endast har den begränsningseffekten att de kan hindra sparbanker att ta emot ytterligare långfristig inlåning av traditionell sparbankskaraktär.

Ej heller på sparbankernas utlåningssida kan några tecken på gränsförskjutning iakttagas. Sparbankerna äger över huvud taget inte att syssla med växelkreditrörelse. De får numera ge krediter i checkräkning till begränsade belopp, men rörelsen är mycket obetydlig — vid slutet av 1960 mindre än 8 milj. kr. på en total utlåning av 13 700 milj. kr. Industrikrediter (lån till småindustri och hantverk etc.) upptar en obetydlig andel i sparbankernas utlåning i likhet med aktielån. Sparbankernas låneportfölj domineras av i realiteten mycket långfristiga lån mot inteckning i bostadsfastighet eller jordbruk. Lån under byggnadstiden förekommer även och de blir då ofta en successiv uppbyggnad av framtida lån, som sparbanken lämnar. Man kan inte skönja att placeringsstrukturen i sparbankerna skulle ha förskjutit sig i riktning mot affärsbankernas.

Att inom sparbanksväsendet tillskapats en affärsbank, som bl. a. har till uppgift att vara ett för sparbankerna gemensamt serviceorgan, och att denna bank bedriver en affärsbanks vanliga rörelsegrenar också till tjänst för sparbankernas kunder kan enligt sparbanksföreningen inte rimligen tas som ett tecken på gränsförskjutning. Det anses snarare vara ett tecken på motsatsen, nämligen att sparbankerna inte strävat efter att i sin egen verksamhet inlemma affärsbanksbetonade servicegrenar.

Det står enligt sparbanksföreningen klart, att sparbankernas rörelse i så många väsentliga hänseenden skiljer sig från affärsbankernas och jordbrukskassornas att en för dessa tre slag av institutioner gemensam tillsynsmyndighet inte bör komma i fråga. Det är dessa skiljaktigheter — framhåller föreningen — som måste vara avgörande vid bedömningen av tillsynsfrågan och inte den allmänna likheten hos de tre institutionsgrupperna, att de samtliga tar emot inlåning och lämnar ut lån.

Mot synpunkten att inspektionen bör organiseras uteslutande i syfte att skapa största möjliga effektivitet i tillsynen finns enligt sparbanksföreningen intet att invända. Men sparbanksföreningen kan inte förstå, uttalar man, varför — mot sparbankernas önskemål — denna effektivitet måste skapas genom att sparbanksinspektionen inordnas »som en byrå» inom en gemensam bankspektion. Föreningen anför.

Det torde inte kunna bestridas, att den önskvärda effektivitetsökningen — syftande bl. a. till en större inspektionstäthet — lika väl kan åstadkommas genom förverkligande av förslaget om en förstärkning inom den nuva-

rande sparbanksinspektionen. Ett förslag härom framfördes från sparbankerna redan vid tillkomsten av 1955 års lag, men det har av någon anledning inte lett till någon egentlig upprustning. Sparbankerna är alltjämt beredda att medverka till en sådan upprustning. Utredningen hävdar nu visserligen, ehuru utan att närmare ange vilka överväganden och utredningar som kan ligga till grund för detta antagande, att personalförstärkningen skulle kunna hållas inom en mer begränsad ram, om de båda inspektionsmyndigheterna slås samman. Även om så vore fallet, saknar detta relevans i sammanhanget, så länge sparbankerna själva bekostar tillsynen och statsfinansiella skäl sålunda inte spelar in. Den avgång från tjänsterna inom sparbanksinspektionen, som utredningen anser kunna motverkas genom en sammanslagning, torde säkerligen motverkas lika väl, om nya kvalificerade tjänster tillskapas inom sparbanksinspektionen. Befordringar inom det större verket skulle även de innebära avgång från befattningar och ombyte av tjänster. Det torde för övrigt böra påpekas, att det inte är befattningshavarnas intresse av ökade befordringsmöjligheter m. m., som skall tillgodoses i detta sammanhang, utan — i insättarnas och sparbankernas intresse — kravet på en effektiv och i alla avseenden för sin uppgift lämpad inspektion och tillsyn.

Sparbanksföreningen anser — i likhet med utredningen — att en statlig tillsynsmyndighet inte kan eller får ha till uppgift att fungera som goodwillfrämjare för de kreditinstitut den har att övervaka. Föreningen understryker i sammanhanget att en gemensam inspektion får ett betydande ansvar för att sparbankernas berättigade intressen i olika avseenden tillgodoses i frågor, som berör flera grupper av kreditinstitut.

Sparbanksföreningen anför vidare.

Sparbanksföreningen vill givetvis inte bestrida vad utredningen anför, om att bank- och fondinspektionen sedan många år kunnat utöva tillsyn över både affärsbanker och jordbrukskassor utan att förlora dessa instituts förtroende. Men de tillfällen där en gemensam inspektionsmyndighet kommer att få ta ställning i en situation, då instituten har mot varandra stridande intressen, måste bli så många fler och av så mycket känsligare natur i förhållandet affärsbankerna-sparbankerna än i förhållandet affärsbankerna-jordbrukskassorna. Det ligger därvid ingalunda utanför möjligheternas gräns att avgörandena i dessa svåra bedömanden, hur stor strävan till opartiskhet än må vara, kan komma att influeras av förhållanden, som äger mer samband med affärsbankernas primära ställning på kreditmarknaden och deras större verksamhetsfält än med en rent objektiv intresseavvägning, där kreditinstitutens särart beaktas. Utredningen anför i förevarande sammanhang att »skulle — mot all rimlig förmodan — det gemensamma tillsynsorganet brista i objektivitet gentemot sparbankerna torde Svenska sparbanksföreningen äga goda möjligheter att vinna rättelse» med hänsyn bl. a. till sparbanksväsendets »vitt förgrenade anknytningar till inflytelserika institutioner».

Det måste betraktas som djupt olyckligt, om en sådan situation skulle uppkomma, att sparbankerna nödgades på detta sätt hävda sin rätt gentemot en tillsynsmyndighet. Det kan heller sannolikt inte med fog antagas att i ett dylikt läge övriga berörda kreditinstitut, som förvisso inte heller sakna »vitt förgrenade anknytningar till inflytelserika institutioner», skulle vara helt överksamma.

Blotta möjligheten av en situation av denna art måste utgöra ett synnerligen starkt skäl mot att utan tungt vägande anledningar skapa förutsättningar för dess uppkomst. Några sådana anledningar har inte visats föreligga.

Vid upprepade tillfällen under senare år har, erinrar föreningen, av finansministern förutskickats en utredning med uppgift att klarlägga och reglera gränsdragningen mellan de olika kreditinstitutens verksamhetsfält. Sparbanksföreningen är visserligen för sin del inte övertygad om behovet och den praktiska nyttan av en sådan utredning, men det synes föreningen uppenbart att en sådan utredning inte gärna skulle kunna undvika att såsom en huvudpunkt behandla frågan om den offentliga tillsynen över kreditinstituten. Att i tillsynsfrågan träffa ett avgörande på grundval av föreliggande betänkande synes därför vara att i väsentlig omfattning föregripa en eventuellt kommande gränsdragningsutredning.

Avslutningsvis gör sparbanksföreningen följande uttalande.

Förslag om en organisation av sparbankstillsynen efter de riktlinjer som utredningen förordar har framlagts vid tidigare tillfällen, då tillsynsfrågan varit under diskussion. Utredningsmännen har inte tillfört denna diskussion några mera betydelsefulla nya synpunkter, inte gjort några nya väsentliga utredningar eller över huvud taget åstadkommit några bevis för att en ordning enligt deras förslag skulle leda till en förbättrad tillsyn. Ej heller har de kunnat påvisa, att de rådande formerna medfört några olägenheter vare sig från sparbankernas, deras insättares eller det allmännas synpunkter. Av Sparbanksföreningen här anförda skäl mot en ändring av den nuvarande tillsynsorganisationen har också i flera väsentliga hänseenden framlagts vid de tidigare tillfällen, då frågan om sparbankstillsynen behandlats. Hittills har skälen för den nuvarande ordningen befunnits starkare, och Sparbanksföreningen är övertygad om att det vore olyckligt att nu tämligen brådstörtat genomföra en ändring.

Sparbankernas bank erinrar om att banken tillkommit som ett sparbankernas centralorgan på det ekonomiska området, enär det — på grund av sparbankernas lokalt begränsade verksamhet — förelåg behov av ett centralt organ med hela riket som verksamhetsområde för att i olika hänseenden stå sparbankerna till tjänst. Banken driver sin rörelse efter samma regler och föreskrifter som en affärsbank och det förhållandet att banken i denna sin egenskap lyder under bank- och fondinspektionen bör, enligt bankens mening, icke kunna tagas till intäkt för en sammanslagning av nämnda inspektionsmyndighet med sparbanksinspektionen.

Det av utredningen framlagda förslaget till organisation för bankinspektionen föranleder närmare kommentarer endast i ett fåtal yttranden.

Sparbanksinspektionen understryker kraftigt angelägenheten av att en förstärkning sker av den personal, som har att verkställa sparbanksundersökningar, samt uttalar.

Det har ej minst under den senaste tiden visat sig klart olämpligt, att så lång tid som sex å sju år förflyter mellan undersökningarna i samma sparbank. Under denna långa tid kunna avsevärda ändringar i sparbanks förvaltningspraxis hinna utbildas och befästas utan att de komma till inspektionens kännedom; detta gäller särskilt i vissa konkurrenslägen och vid starkt expanderande rörelse samt i det stora antal fall, då personalen i spar-

bank är relativt oerfaren och till antalet så ringa, att utbyte av chefstjänsteman (kamrer) — särskilt då den nytillträdande såsom ofta är fallet icke är fackutbildad — lätt kan innebära ett olyckligt brytande av kontinuiteten i sparbankens skötsel. På grund av de långa intervallerna blir också varje undersökning betydligt mera besvärlig och arbetskrävande — både vid undersökningstillfället och ifråga om den efterföljande skriftväxlingen — än den behövde vara om å ömse håll minnen och erfarenheter från en förrättning icke hunnit förblekna innan nästa tar vid. Utökningen av undersökningspersonalen för upprätthållande av en bättre undersökningsfrekvens behöver därför icke heller vara proportionsvis lika stor som den förbättring av frekvensen som eftersträvas.

Länsstyrelsen i Uppsala län betonar vikten av att den nya tillsynsmyndigheten erhåller personella resurser, som medger genomförande av ökad inspektionstäthet i fråga om sparbankerna.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, som avstyrker sammanslagning av sparbanksinspektionen med bank- och fondinspektionen, gör med avseende på sparbanksinspektionen, såsom förut nämnts, enahanda uttalande.

Bank- och fondinspektionen anför.

Den framlagda personalförteckningen för den blivande sparbanksavdelningen torde — såsom utredningen anför — innefatta ett minimum. Om det uppställda målet, tvåårs intervaller mellan undersökningarna, kan uppnås genom den föreslagna personalförstärkningen synes ovisst och i vart fall vågar bankinspektionen för sin del icke göra något bestämt uttalande härom. Å andra sidan är tydligt att förstärkningen bereder möjlighet att åstadkomma en avsevärt intensifierad tillsyn.

Statskontoret har förklarat sig kunna biträda de förslag till omorganisation på sparbankstillsynens område som utredningen framlagt.

De uttalanden utredningen gjort om behovet av en vidgad inre revisionsverksamhet inom sparbanksväsendet tas upp till närmare behandling i några yttranden.

Statskontoret anför.

Av betänkandet framgår klart, att sparbanksinspektionen för närvarande i icke ringa omfattning tynges av arbetsuppgifter, som bank- och fondinspektionen icke behöver befatta sig med, enär arbetet ombesörjs av kreditinstitutens personal och interna kontrollorgan. I detta förhållande skulle, såvitt statskontoret kunnat finna, icke ske någon väsentlig förändring vid en sammanslagning i enlighet med förslaget. De skilda enheterna i den gemensamma tillsynsmyndigheten skulle således bedriva inspektion av olika omfattning och inriktning. Frånsett de olägenheter, som detta arbetsmässigt kan medföra, blir följden, att personalorganisationen på sparbanks-sidan för att vinna samma inspektionstäthet som beträffande affärsbankerna av nyssnämnda anledning måste göras större än på de övriga enheterna inom tillsynsmyndigheten. Det borde enligt statskontorets mening vara av värde, om detta spörsmål kunde vinna sin lösning i förevarande sammanhang och innan ställning togs till personalstaten. Beaktas må särskilt att en enhetlig inriktning av inspektionsverksamheten torde öka möjligheterna till flexibilitet i personalhänseende inom den gemensamma inspektionsmyndigheten. Statskontoret vill också framhålla, att ämbetsverket helt delar ut-

redningens uttalande därom, att det vore naturligt om sparbankerna visade intresse för en central revisionskontroll. Detta uttalande bör ses mot bakgrunden av att, enligt av utredningen gjorda jämförelser, sparbankernas revisionsutgifter är endast en tredjedel av affärsbankernas och jordbrukskasserörelsens motsvarande kostnader.

Riksrevisionsverket uttalar önskemål att sparbankernas egen revision förbättras så att av tillsynsmyndigheten utsedda allmänna revisorer blir obehövlige. Inrättandet av en sparbankernas egen revisionscentral skulle enligt riksrevisionsverkets mening bli ett gott stöd för tillsynsmyndigheten samt möjliggöra för denna att koncentrera sig på de mera väsentliga uppgifterna. Liknande synpunkter anlägges av *bank- och fondinspektionen, länsstyrelsen i Västmanlands län* och *Sveriges jordbrukskassaförbund*.

Svenska sparbanksföreningen säger sig ha med intresse tagit del av utredningens tankar om en central revisionskontroll i sparbanksväsendets egen regi. Liknande tankegångar har, framhålles det, sedan länge förekommit inom sparbanksväsendet. Spörsmålet anses väl värt ett närmare övervägande inom sparbanksföreningen. Föreningen anför.

Vid sidan av den offentliga inspektionen är givetvis en fullgod intern revision en nödvändig förutsättning för en effektiv tillsyn över sparbankernas verksamhet. Utredningen har berört denna fråga och därvid meddelat resultatet av en jämförelse av å ena sidan sparbankernas och å andra sidan affärsbankernas och jordbrukskassornas kostnader för den interna revisionen. Jämförelsen säges ge vid handen, att sparbankernas interna revisionskostnader i förhållande till inlåningen endast är ungefärligen en tredjedel så stora som de båda övriga institutionsgruppernas. Utredningen meddelar inga uppgifter om tillvägagångssättet vid denna jämförelse, men Sparbanksföreningen vill ändå ifrågasätta dess riktighet och relevans. Det förhållandet att både inom affärsbankerna i allmänhet och inom den i detta hänseende centraliserade jordbrukskasserörelsen den interna revisionen handhaves av särskilda revisionsavdelningar torde innebära, att kostnaderna härför är jämförelsevis lätta att särskilja. Så är i allmänhet inte förhållandet inom en stor del av sparbanksväsendet. Detta innebär, såvitt Sparbanksföreningen kan förstå (och föreningen är inte utan erfarenhet rörande svårigheterna att göra kostnadsberäkningar av detta slag inom sparbanksväsendet), att utredningens jämförelse måste vara behäftad med stor osäkerhet.

Därmed vill Sparbanksföreningen givetvis inte hävda att sparbankernas kostnader för intern revision skulle vara av samma storleksordning som t. ex. affärsbankernas. Det ligger i sakens natur, att en affärsbanksrörelse med dess differentierade utlåningsverksamhet med exempelvis växelkrediter och dess mycket stora antal transaktioner på kortfristiga och avista inlåningsräkningar, för att inte tala om utlandsrörelsen, kräver en helt annan och större intern kontrollapparat än en sparbanks på in- och utlåningssidan mer enhetliga rörelse med en förhållandevis betydligt mindre transaktionsmängd. Jordbrukskassornas rörelse företer här stora likheter med affärsbankernas. Man kan sålunda inte, vilket utredningen heller inte uttryckligen gjort, av en jämförelse av ifrågavarande slag draga den slutsatsen, att effektiviteten hos sparbankernas interna kontrollapparat skulle vara mindre än hos de nämnda andra institutens. Rent allmänt torde för övrigt kunna sägas, att jämförelsevis låga kostnader inte i och för sig brukar tas som tecken på bristande effektivitet utan snarare på motsatsen.

Även *Sparbankernas bank* ställer sig, såsom förut nämnts, positiv till det förevarande spörsmålet.

Till slut må i korthet nämnas vissa vid remissbehandlingen i s p e c i e l l a h ä n s e e n d e n gjorda uttalanden.

Sparbanksinspektionen förordar att förslaget till ändringar i sparbankslagen jämkas på ett par punkter. Inspektionen anser sålunda att det är olämpligt att slopa det nuvarande stadgandet i 83 § SpL om skyldighet för inspektionen att tillhandagå sparbankerna med råd och upplysningar rörande bankverksamhetens bedrivande. Inspektionen förordar vidare att SpL även i fortsättningen skall innehålla ett stadgande om att tillsynsmyndigheten har att göra de erinringar hos sparbanks styrelse vartill myndigheten kan finna sig föranlåten.

Föreningen auktoriserade revisorer föreslår att sparbanker av viss storleksordning, förslagsvis sådana med en inlåning på mer än 40 miljoner kronor, alltid skall ha minst en auktoriserad revisor. *Sveriges jordbrukskassaförbund* anser det önskvärt att åtminstone en revisor i sparbank är auktoriserad eller godkänd granskningsman.

Statistiska centralbyrån tillstyrker att länsstyrelsernas medverkan vid insamlandet av uppgifter till sparbanksstatistiken upphör.

Svenska bankföreningen ifrågasätter om icke olikheten mellan affärsbankerna, sparbankerna och jordbrukets kreditkassor med avseende på regler om auktorisation vid nybildning, om ändring av bolagsordning, reglemente eller stadgar samt om upprättande av filial bör undanröjas.

IV. Departementschefen

Frågan om tillsynen över sparbankerna har under senare år vid flera tillfällen varit föremål för övervägande. Även vid genomförandet av den nu gällande sparbankslagstiftningen år 1955 var frågan uppe till behandling men det definitiva avgörandet ställdes på framtiden. Därefter har vid ett par tillfällen statsmakternas ställningstagande till olika frågor på sparbanksområdet uppskjutits i avbidan på en slutlig lösning av tillsynsfrågan.

I syfte att få tillräckligt underlag för en sådan lösning tillkallade jag i början av förra året särskilda sakkunniga för utredning av frågan om tillsynen över sparbankerna. De sakkunniga har numera framlagt betänkande med förslag i ämnet.

I betänkandet fastslås till en början att tillsynen även i fortsättningen bör utövas av statlig myndighet. Beträffande utformningen av tillsynsverksamheten förordar utredningen att tillsynen i allt väsentligt samlas hos en central myndighet och att sålunda länsstyrelsernas befattning med alla egentliga tillsynsuppgifter skall upphöra. Därjämte föreslås att sparbankstillsynen samordnas med tillsynen över affärsbankerna och jordbrukets kredit-

kassor genom att den nuvarande sparbanksinspektionen sammanslås med bank- och fondinspektionen till en myndighet, benämnd bankinspektionen.

Den av utredningen intagna ståndpunkten att tillsynen skall utövas av statlig myndighet — och sålunda icke i sparbankernas egen regi — har överlag godtagits vid remissbehandlingen. Även enligt min mening får det anses klarlagt att tillsynen hör omhänderhas av statlig myndighet. Detta är också utgångspunkten för min bedömning av de föreliggande frågorna om tillsynens närmare utformning.

Den första huvudpunkten i utredningens förslag är — såsom nyss antytts — att länsstyrelsernas befattning med den egentliga tillsynen över sparbankerna skall upphöra och tillsynsuppgifterna i fortsättningen anförtros åt en för hela landet gemensam myndighet. Den sålunda förordade reformen motiveras väsentligen med att man därigenom skapar förutsättningar för en effektivare tillsyn och en mer enhetlig rättstillämpning.

Vid de tidigare tillfällen, då frågan om sparbankstillsynen övervägts, har från många håll uttalats tvivel om ändamålsenligheten och lämpligheten av att tillsynen är uppdelad mellan sparbanksinspektionen och länsstyrelserna. Visserligen är man inte heller nu helt ense men det övervägande flertalet remissinstanser har anslutit sig till tanken på införandet av en för landet i dess helhet gemensam tillsynsmyndighet.

Den nuvarande ordningen med en delad tillsyn — där sparbanksinspektionen har den banktekniska sakkunskapen och länsstyrelserna beslutanderätten — medför uppenbarligen i många fall onödig omgång och kan ge anledning till kompetenskonflikter och skapa oklarhet beträffande ansvarsfördelningen. Med denna ordning uppnår man inte heller lika stor effektivitet i tillsynen och enhetlighet i tillämpningen som då en enda myndighet har hand om tillsynen. En sådan myndighet vinner för övrigt en samlad erfarenhet och får en överblick över förhållandena i stort som otvivelaktigt är av värde för hela sparbanksväsendet.

De nu anförda synpunkterna har också föranlett det helt övervägande antalet remissinstanser — däribland fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, de allra flesta länsstyrelserna samt sparbanksinspektionen och bank- och fondinspektionen — att ansluta sig till den ståndpunkt utredningen intagit och sålunda tillstyrka dess förslag.

Emellertid har sparbanksföreningen och några länsstyrelser motsatt sig, att länsstyrelsernas nuvarande tillsynsuppgifter överföres till en för hela landet gemensam myndighet. Det skäl, som därvid i första hand åberopas, är att sparbankerna har begränsade verksamhetsområden och en så stark lokal anknytning att kunskap om ortens förhållanden är nödvändig vid avgörande av vissa med tillsynen förenade frågor. Man menar att vid en central tillsyn risk skulle föreligga att för sparbankerna betydelsefulla lokala synpunkter inte tillräckligt beaktas. Särskilt nämnes spörsmål om verksamhetsområden och filialbildning. I några yttranden — vari utredningens förslag dock tillstyrkes — framhålles för övrigt att kännedom om lokala

förhållanden är av värde även vid bedömning av frågor om stiftande av sparbank, fusion, likvidation och fastighetsförvärv ävensom ärenden rörande lokalt betingade kreditbehov och kreditvärdesbedömningar.

I och för sig torde det vara riktigt att kunskap om ortens förhållanden kan vara till gagn vid bedömning av frågor om verksamhetsområdenas avgränsning. Emellertid förekommer ärenden av detta slag ytterst sällan, varför kravet att länsstyrelserna skall bibehållas vid denna tillsynsuppgift är av mycket underordnad betydelse. När det gäller filialbildningen må erinras om att tillstånd erfordras endast när fråga är om avdelningskontor i annan kommun än sådan, där sparbanken redan har kontor. Även här torde kännedom om lokala förhållanden vara av värde för frågans bedömning. Av väsentligt större betydelse får emellertid — framför allt med hänsyn till den starka konkurrensen om inlåningen — anses vara att den tillståndsgivande myndigheten har en god överblick över behovet av bankservice i orten. Så blir i särskilt hög grad fallet om sparbanksinspektionen och bank- och fondinspektionen, såsom jag i det följande kommer att föreslå, sammanslås till en myndighet.

Vad åter beträffar fusionsärenden, vilka hittills varit jämförelsevis fåtåliga, utgör dessa inte något större problem, då det i allmänhet är fråga om rationalisering genom sammanslagning av två sparbanker. Bedömningen av härvid uppkommande frågor kräver för övrigt i första hand juridisk och bankteknisk fackkunskap.

Övriga frågor, där det gjorts gällande att kännedom om lokala förhållanden är av värde för tillsynsmyndigheten, saknar enligt min mening praktisk betydelse för ställningstagandet till spörsmålet om tillsynens utformning. Här må endast påpekas att tillsynsmyndighetens granskning av kreditgivning och kreditvärdesbedömning i eminent grad är en bankteknisk fråga. Så är även fallet med frågor om likvidation.

Såsom framgår av vad jag nu anfört kan det från allmän synpunkt inte vara förenat med några avgörande nackdelar att handläggningen av de berörda ärendena överföres till en central tillsynsmyndighet. Detta gäller så mycket mer som myndigheten — i de fall där kännedom om lokala förhållanden kan vara av betydelse — självfallet bör tillse att den får erforderlig information i saken och för sådant ändamål hör vederbörande länsstyrelse och andra lokala instanser, som kan ha upplysningar att lämna. Jag kan sålunda inte finna annat än att lokala synpunkter kommer att bli tillfredsställande tillgodosedda även om beslutanderätten ligger hos en central tillsynsmyndighet.

Av vad jag i det föregående anfört om sparbankstillsynens utformning har framgått, att väsentliga fördelar står att vinna med en enda för landet i dess helhet gemensam tillsynsmyndighet. Några egentliga nackdelar kan knappast anses vara förenade med en sådan ordning, särskilt som tillsynsmyndigheten enligt vad jag i det föregående förordat har att höra vederbörande lokala instanser i frågor, där kännedom om ortens förhållanden är av värde.

Jag kan sålunda — med ett par undantag till vilka jag strax återkommer

— på förevarande punkt godtaga utredningens förslag. Att, såsom några länsstyrelser förorddat, i sparbankslagen införa uttrycklig föreskrift om skyldighet för tillsynsmyndigheten att höra länsstyrelse är enligt min mening icke erforderligt.

Ej heller anser jag påkallat att, såsom från något håll också förordats, ålägga den centrala tillsynsmyndigheten att inhämta yttrande från handelskammare innan allmän revisor utses. Det oaktat skall tillsynsmyndigheten självfallet höra handelskammare eller annan, då myndigheten inte själv äger tillräcklig kännedom om vederbörandes kvalifikationer och lämplighet för uppdraget.

Såsom förut nämnts har utredningen föreslagit, att registreringsärenden även i fortsättningen skall handläggas av länsstyrelse. I likhet med åtskilliga länsstyrelser finner jag emellertid att handläggningen av dessa ärenden inte bör skiljas från handläggningen av övriga tillsynsärenden. Jag förordar sålunda att även registreringsärendena anförtros åt den centrala tillsynsmyndigheten. Vad angår utredningens förslag rörande förvaring av sparbanks värdehandlingar under utomordentliga omständigheter torde något särskilt stadgande i sparbankslagen inte vara erforderligt. De befogenheter i sådant hänseende länsstyrelse har enligt 1942 års administrativa fullmaktslag bör enligt min mening vara tillfyllest.

Den andra huvudpunkten i utredningens förslag är att sparbanksinspektionen samt bank- och fondinspektionen skall sammanslås till en tillsynsmyndighet, benämnd bankinspektionen. Även detta förslag har vunnit anslutning från det helt övervägande antalet remissinstanser, däribland de båda inspektionerna.

Ett av skälen för utredningens och de nyss berörda remissinstansernas ställningstagande är att olikheterna mellan skilda slag av kreditinstitut utjämnats i sådan grad, att motiv inte längre föreligger att bibehålla två skilda inspektionsmyndigheter. I anslutning härtill understrykes det växande behovet av en tillsynsmyndighet med överblick över en större del av kreditväsendet. En sådan överblick anses också kunna medföra vissa fördelar när det gäller att i kreditpolitiskt syfte medverka vid klarläggande av förhållandena på kreditmarknaden. Som ytterligare skäl anföres att sammanslagningen skulle innebära inte oväsentliga vinster i rationaliseringshänseende och skapa bättre möjligheter för rekrytering av personal. Den föreslagna reformen skulle sålunda utgöra grundval för en effektivare tillsyn, vilket är av stor betydelse inte minst för tillgodoseende av den primära tillsynsuppgiften, nämligen att skapa garantier för insättarnas trygghet.

I likhet med utredningen och majoriteten av remissinstanserna finner jag den förordade sammanslagningen av sparbanksinspektionen och bank- och fondinspektionen medföra betydande fördelar. Emellertid har sparbanksföreningen, Sparbankernas bank och ett par länsstyrelser så bestämt motsatt sig en sammanslagning att jag något vill uppehålla mig vid de skäl som därvid anförts.

De nämnda remissinstanserna bestrider i stort sett att någon reell utjämning skett mellan sparbankernas och affärsbankernas verksamhet. Man framhåller också att sparbankerna till skillnad från affärsbankerna har till uppgift att utan enskilt vinstintresse befordra sparsamhet. Vidare göres gällande att den föreslagna nya inspektionsmyndigheten alltjämt inte skulle omspanna någon avsevärd del av den organiserade kreditmarknaden, när bland annat en rad statliga och halvstatliga kreditinrättningar skulle komma att ligga utanför tillsynen. Man bestrider även att sammanslagningen skulle vara av någon betydelse för riksbankens kreditpolitiska verksamhet. Slutligen antyder sparbanksföreningen att en gemensam tillsynsmyndighet kan komma att i sina avgöranden influeras av förhållanden, som äger mer samband med affärsbankernas ställning på kreditmarknaden än med en rent objektiv intresseavvägning, där kreditinstitutens särart beaktas.

Det ligger i sakens natur att den verksamhet som bedrivs av skilda slag av kreditinrättningar inte är ensartad. Det finns sålunda i vissa hänseenden betydande skillnader mellan sparbankernas och affärsbankernas rörelser. Förekomsten av sådana skiljaktigheter kan emellertid i och för sig inte anses utgöra hinder för en av rationaliserings- och effektivitetsskäl betingad sammanslagning av inspektionsmyndigheterna. Jämför man för övrigt sparbankerna med jordbrukskassorna finner man stora likheter. Verksamheten bygger sålunda i båda fallen på ideell grund och har bland annat till ändamål att främja sparandet. Därjämte visar statistiken att bottenlån i fastigheter och statligt garanterade lån genomsnittligt utgör omkring sjuttiofem procent av utlåningen hos både sparbanker och jordbrukskassor.

När det gäller spørsmålet om överblick över kreditmarknaden vill jag endast framhålla att i fråga om de av sparbanksföreningen berörda statliga och halvstatliga kreditinrättningarna insynen från statens sida delvis tillgodoser andra ändamål och utövas i annan ordning än förhållandet är beträffande sparbankerna, affärsbankerna och jordbrukets kreditkassor.

Vad som anförts om fördelen från kreditpolitisk synpunkt med en enda tillsynsmyndighet kan visserligen inte sägas vara av någon mera avgörande betydelse, men det torde å andra sidan inte heller kunna bestridas, att en sådan myndighet får bättre möjligheter att ge erforderliga informationer om rådande kreditförhållanden.

Sparbanksföreningens farhågor, slutligen, att en gemensam tillsynsmyndighet icke skall i tillbörlig grad beakta sparbankernas speciella problem är enligt min mening helt ogrundade.

I enlighet med vad jag i det föregående anført förordar jag sålunda att sparbanksinspektionen sammanslås med bank- och fondinspektionen till en myndighet, benämnd bankinspektionen.

Vad härefter angår den sammanslagna inspektionsmyndighetens organisation vill jag erinra om att — såsom framgår av 194 § banklagen och 99 § sparbankslagen — det ankommer på Kungl. Maj:t att fastställa denna organisation. Frågan härom torde senare få anmälas för Kungl. Maj:t, därest

riksdagen bifaller de nu aktuella förslagen. Här må endast förutskickas, att jag i huvudsak kan godtaga det av utredningen framlagda organisationsförslaget, vilket — såsom förut nämnts — bland annat innebär att en särskild avdelning för sparbanksärenden skall inrättas hos bankinspektionen och jämföras med en motsvarande avdelning för ärenden rörande affärsbanker. Det sagda innebär även att jag ansluter mig till den av utredningen intagna ståndpunkten att sparbanksavdelningen bör få en sådan organisation att sparbankerna kan inspekteras betydligt oftare än som nu sker. I sammanhanget må nämnas att möjligheterna till ökad inspektionstäthet skulle bli större därest det tillskapas en central revisionskontroll i sparbanksväsendets egen regi, något som man också på sparbankshåll funnit värt att närmare överväga.

I anslutning till det anförda vill jag framhålla att den av utredningen gjorda kostnadsberäkningen för den föreslagna nya tillsynsmyndigheten får ses mot bakgrund av den väsentligt utökade verksamhet, som jag nyss berört. Liksom hittills bör kostnaderna för den centrala tillsynsmyndighetens verksamhet bestridas av de kreditinrättningar, som omfattas av tillsynen.

Utredningen har föreslagit att den nya tillsynsmyndighetens uppgifter med avseende på sparbankerna skall i sparbankslagen utformas efter mönster av motsvarande stadganden i banklagen och lagen om jordbrukskasserörelsen. Till detta förslag kan jag ansluta mig.

Till sist vill jag nämna att av Svenska bankföreningen väckt fråga om förenhetligande av de för affärsbankerna, sparbankerna och jordbrukets kreditkassor gällande reglerna om auktorisation vid nybildning m. m. får övervägas i annat sammanhang. Inte heller är jag nu beredd att biträda ett av Föreningen Auktoriserade revisorer framfört förslag, att sparbanker av viss storleksordning alltid skall ha minst en auktoriserad revisor.

Den av mig i det föregående tillstyrkta omläggningen av tillsynen över sparbankerna bör genomföras från och med den 1 juli 1962. Överförandet av länsstyrelsernas sparbanksregister till ett gemensamt sparbanksregister hos tillsynsmyndigheten torde dock böra anstå till den 1 januari 1963.

V. Departementschefens hemställan

I enlighet med vad i det föregående anförts har inom finansdepartementet upprättats förslag till

- 1) lag angående ändring i lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker;
- 2) lag angående ändring i lagen den 15 juni 1934 (nr 300) om sparbankernas säkerhetskassa; samt
- 3) lag om överflyttande på bankinspektionen av de uppgifter och befogenheter, som enligt lag eller författning tillkomma bank- och fondinspektionen eller sparbanksinspektionen.

Jag hemställer att lagrådets utlåtande över nämnda lagförslag — vilka såsom *Bilaga*¹ torde få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende — måtte för det i 87 § regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Gösta Smith

¹ Bilagan, som är likalydande med de vid propositionen fogade lagförslagen, har här utslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 13 mars 1962.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet REGNER,
regeringsrådet JARNERUP,
justitieråden AF TROLLE,
BOMGREN.

Enligt lagrådet den 9 mars 1962 tillhandakommet utdrag av protokoll över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 16 februari 1962, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till *lag angående ändring i lagen den 3 juni 1955 om sparbanker, lag angående ändring i lagen den 15 juni 1934 om sparbankernas säkerhetskassa och lag om överflyttande på bankinspektionen av de uppgifter och befogenheter, som enligt lag eller författning tillkomma bank- och fondinspektionen eller sparbanksinspektionen.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av byråchefen B. Holmquist.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:
Birgitta Liljefors

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars
1962.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, lagrådets den 13 mars 1962 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 16 februari 1962 remitterade förslagen till *lag angående ändring i lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker, lag angående ändring i lagen den 15 juni 1934 (nr 300) om sparbankernas säkerhetskassa och lag om överflyttande på bankinspektionen av de uppgifter och befogenheter, som enligt lag eller författning tillkomma bank- och fondinspektionen eller sparbanksinspektionen, vilka lagförslag av lagrådet lämnats utan erinran.*

Föredraganden hemställer att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga de av lagrådet granskade lagförslagen.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven-Olof Norberg